

Opdrachtgever

RWI

Raad voor
Werk en
Inkomen

Opdrachtnemer

RvB

Onderzoek

*Arbeidsmarktinformatiebronnen:
beschikbaarheid*

Startdatum – 1 december 2010

Einddatum – 1 januari 2012

Categorie

Arbeidsmarkt

Arbeidsmarktinformatiebronnen

Doel en vraagstelling

Inventarisatie van de inhoud en samenhang van arbeidsmarktinformatiebronnen op landelijk, regionaal en sectoraal niveau. Doel, inhoud en gebruik van de Basisset Regionale Arbeidsmarktinformatie van UWV WERKbedrijf.

Conclusie

De gebruikers van arbeidsmarktinformatie zijn allerm minst tevreden over het aanbod van die informatie. Zo geven ze aan moeite te hebben met het interpreteren van de beschikbare informatie over hun eigen regionale of sectorale arbeidsmarkt. In het afzonderlijk uitgegeven advies 'Kennis van arbeidsmarkt zaken: advies over gebruik en inhoud van arbeidsmarkt informatiebronnen' komt de RWI met aanbevelingen om inhoud en gebruik van arbeidsmarktinformatiebronnen te verbeteren. Goede informatie over de arbeidsmarkt is van belang bij het opstellen van het beleid om meer mensen aan het werk te houden of te krijgen. Beleidsmakers gebruiken de informatie onder andere om te bepalen welke mogelijkheden tot scholing er moeten zijn. Daarnaast geeft de informatie inzicht in de te verwachten drukte bij sociale diensten en re-integratiebedrijven. Bron: Bibliotheek SZW

Link naar bestand

<http://www.onderzoekwerkeninkomen.nl/rapporten/ebzc6sfp>

Mickey Folkeringa, Douwe Grijpstra, Peter de Klaver, Wim Verhoeven

Arbeidsmarktinformatiebronnen

De inhoud, kwaliteit en bruikbaarheid op regionaal niveau van arbeidsmarktinformatiebronnen.

Onderzoek uitgevoerd door Research voor Beleid in opdracht van de Raad voor Werk en Inkomen

De Raad voor Werk en Inkomen is het overlegorgaan en expertisecentrum van werkgevers, werknemers en gemeenten. De RWI doet voorstellen aan de regering en andere partijen over het brede terrein van werk en inkomen. Doel van deze voorstellen is een goed functionerende arbeidsmarkt te bevorderen. Het vergroten van de transparantie van en het verbeteren van de kwaliteit op de re-integratiemarkt behoren eveneens tot de kerntaken van de RWI.

Januari 2012

Inhoudsopgave

Samenvatting	5	
1	Inleiding	11
1.1	Achtergrond	11
1.2	Onderzoeksvragen	12
1.3	Opzet van het deelonderzoek	14
1.4	Leeswijzer	15
2	Thema's van arbeidsmarktinformatie en beschikbare bronnen	17
2.1	De werking van de arbeidsmarkt	17
2.2	Landelijke bronnen	21
2.3	Sectorale bronnen	26
2.4	Regionale arbeidsmarktinformatie	27
3	State of the art arbeidsmarktinformatiebronnen	31
3.1	Criteria voor de beoordeling van bronnen	31
3.2	De vraagzijde van de arbeidsmarkt	31
3.3	Aanbodzijde arbeidsmarkt	41
3.4	Confrontatie van vraag en aanbod	48
3.5	Mobiliteit	52
4	Nieuwe ontwikkelingen en plannen van dataleveranciers	55
4.1	Werkgelegenheids- en vacaturegegevens	55
4.2	Aanbod- en onderwijsgegevens	56
4.3	Prognoses	57
4.4	Mobiliteitsgegevens	57
4.5	Institutionele ontwikkelingen	58
5	De UWV Basissets arbeidsmarktinformatie	59
5.1	De huidige Basissets	59
5.2	Andere UWV-producten op het gebied van regionale arbeidsmarktinformatie	61
5.3	Toekomst van de Basissets	61
6	Aanbevelingen en mogelijke oplossingen	63
6.1	Aanpak per thema	63
6.2	Aanpassingen van de UWV Basissets	68
6.3	Meer algemene oplossingen	69
6.4	Conclusie	69
BIJLAGE 1	Lijst van geïnterviewden en deelnemers workshop	72

Samenvatting

Achtergrond en doel van het onderzoek

Het aanbod aan arbeidsmarktinformatie is in de loop der jaren sterk gegroeid. Er is echter weinig zicht op de mate waarin deze - landelijke, sectorale en regionale - bronnen op elkaar aansluiten of met elkaar in overeenstemming zijn. Het is ook nog maar de vraag of de toegenomen hoeveelheid arbeidsmarktinformatie heeft geleid tot meer transparantie.

De Raad voor Werk en Inkomen (RWI) heeft daarom opdracht gegeven voor een onderzoek naar de bronnen van arbeidsmarktinformatie. Doel was meer inzicht te krijgen in de inhoud, kwaliteit en bruikbaarheid op regionaal niveau van arbeidsmarktinformatiebronnen, de mogelijke lacunes erin en het feitelijke gebruik ervan.

Research voor Beleid en EIM voerden het eerste deel van het onderzoek uit (naar de inhoud en de kwaliteit van bronnen alsmede naar wat de literatuur zegt over de bruikbaarheid) en CAB Groningen het tweede deel (naar de bruikbaarheid en het feitelijke gebruik en verdere wensen volgens de gebruikers). De resultaten van het onderzoek dienen als input voor een advies van de RWI over de toekomstige inrichting van de regionale arbeidsmarktinformatie. Dit advies sluit aan op de Basissets Regionale Arbeidsmarktinformatie, die UWV WERKbedrijf samenstelt in het kader van haar opdracht regio's van arbeidsmarktinformatie te voorzien.¹

Voorgliggend rapport is de resultante van het eerste deel van het onderzoek. Het geeft inzicht in de stand van zaken op het gebied van beschikbare arbeidsmarktinformatiebronnen. Daarmee vormde het ook input voor de tweede fase van het onderzoek door CAB en het eindrapport. Bij dit rapport hoort een bijlagenrapport met factsheets die gedetailleerde informatie bevatten over de beschikbare arbeidsmarktinformatiebronnen.

Opzet van het onderzoek

Allereerst zijn op basis van een model voor de werking van de arbeidsmarkt aspecten benoemd waarvoor op regionaal niveau arbeidsmarktinformatie beschikbaar zou moeten zijn:

- Inzicht in de omvang en samenstelling van vraag naar en aanbod van arbeid;
- Inzicht in de bepalende factoren van vraag en aanbod;
- Inzicht in zowel het statische (werkgelegenheid, beroepsbevolking) als dynamische (vacatures, werkzoekenden) deel van de arbeidsmarkt;
- Inzicht in de stromen (transities) op de arbeidsmarkt;
- Inzicht in mobiliteitsstromen (naar beroep, sector, van werk naar werk en van niet-werk naar werk en omgekeerd);
- Inzicht in de bestemming van gediplomeerde schoolverlaters (sectorrendement);
- Inzicht in knelpunten op de arbeidsmarkt (discrepanties);
- Inzicht in de ontwikkelingen op de korte, middellange en lange termijn (prognoses).

Een groot aantal (landelijke, sectorale en regionale) bronnen van arbeidsmarktinformatie is op deze aspecten inhoudelijk nader bekeken. Wat sectorale bronnen betreft, lag de focus op die bronnen die naar de regio zijn te vertalen én waarover de afgelopen jaren rapporten zijn verschenen. Bij de regionale bronnen ging het primair om bronnen op (boven)provinciaal niveau. Dit niveau geldt meer en meer als ankerpunt voor regionale

¹ UWV Werkbedrijf stelt maandelijks voor elk van de 30 arbeidsmarktregio's een Basisset Regionale Arbeidsmarktinformatie samen. De basissets zijn opgezet om de regio's in Nederland maandelijks te voorzien van dezelfde, onderling vergelijkbare, actuele kwantitatieve arbeidsmarktinformatie.

arbeidsmarktinformatie. Naast inhoud zijn betreffende arbeidsmarktinformatiebronnen beoordeeld op een aantal kwaliteits- en bruikbaarheidscriteria:

- Actualiteit en periodiciteit
- Bestendigheid en continuïteit
- Kwaliteit, betrouwbaarheid, dekkingsgraad, representativiteit
- Vergelijkbaarheid en samenhang met andere bronnen
- Toegankelijkheid/gebruiksvriendelijkheid.

Per beschikbare bron heeft dit geresulteerd in een factsheet. De set factsheets is onderworpen aan een meta-analyse. Centraal in deze analyse stonden vooral de datalacunes: welke informatie - die het inzicht van de (regionale) stakeholders in (bovenstaande aspecten van de werking van) de regionale arbeidsmarkt aanzienlijk zou verbeteren – is er in beschikbare bronnen juist niet (dan wel onvolledig of verouderd of anderszins onvoldoende) beschikbaar?

Vervolgens zijn nieuwe ontwikkelingen en plannen van dataleveranciers om de kwaliteit en beschikbaarheid van arbeidsmarktinformatiebronnen te verhogen in kaart gebracht. Speciale aandacht is daarbij uitgegaan naar de Basissets Regionale Arbeidsmarktinformatie van UWV.

Ten slotte is een aantal aanbevelingen geformuleerd. Deze hebben betrekking op:

- Het opvullen van de datalacunes in de arbeidsmarktinformatiebronnen;
- Mogelijkheden voor verrijking van de Basissets Regionale Arbeidsmarktinformatie van UWV;
- Meer procesmatige oplossingen voor knelpunten in informatievoorziening.

Het gaat bij de aanbevelingen zowel om mogelijke nieuwe oplossingen als (het intensiveren/ finetunen van) reeds in gang gezette activiteiten.

Resultaten van het onderzoek

Hieronder vatten we de resultaten van het onderzoek samen. Het accent daarbij ligt op de oplossingen voor de geconstateerde lacunes en knelpunten in de informatievoorziening over de regionale arbeidsmarkt. De datalacunes zijn gesorteerd naar de ernst ervan.

Opvullen datalacunes in arbeidsmarktinformatiebronnen

Onderstaande tabel geeft per thema datalacunes in de bronnen van arbeidsmarktinformatie én mogelijke oplossingen voor het opvullen daarvan weer. Bij het laatste gaat het om mogelijkheden om informatie te bewerken/combineren en andere mogelijke oplossingen.

Datalacunes	Aanbevelingen
Werkgelegenheid Zeer ernstig: - Gebrekkige informatie op laag aggregatieniveau over de werkgelegenheid naar beroepsrichting en –niveau - In combinatie daarmee verdere achteruitgang van de informatie over beroepen door herontwerp van de EBB - Ontbreken van een duidelijke standaard voor regio-indeling (in de vorm van de UWV-indeling in 30 arbeidsmarktregio's) - Problemen om de regionale werkgelegenheid voor bepaalde sectoren (overheid, zorg, agrarisch) vast te stellen. Ernstig: - Soms gebrekkige openbaarheid van arbeidsmarktinformatie - Soms zijn bestanden weinig actueel - Sommige bronnen zijn lastig te combineren - Gebrekkige informatie over zzp'ers Minder ernstig: - Gebrekkige informatie over seizoenswerk van met name MOE-landers - Gebrekkige informatie over vakantiewerk en bijbaantjes van studenten - Soms is de feitelijke aard van uitzendwerk niet bekend	Mogelijkheden bewerken/combineren bestaande info: - Combineren Sociaal Statistisch Bestand (SSB) met andere bestanden CBS (EBB, onderwijsstatistieken, ABR) - Gebruikmaking van aan SSB gekoppeld nieuwe Banenbestand van CBS - Prognoses o.b.v. beschikbare materiaal (o.m. door EIM, UWV) - Maatwerk door of zelf analyses uitvoeren bij CBS - M.b.v. trendanalyses of kwartaalcijfers een voorlopige gedetailleerde inschatting maken van net voorbije jaar Aanbevelingen en mogelijke oplossingen: - Overstappen dataleveranciers op UWV-indeling in 30 arbeidsmarktregio's - In polisadministratie van UWV vastleggen van postcode van (neven)vestiging waar werknemer werkt - Uitwisseling tussen dataleveranciers van bij hen bekende exacte aantal werknemers per arbeidsorganisatie - Informatie over (regionale) arbeidsmarktontwikkelingen naar beroep belangrijker dan naar sector
Vacatures Zeer ernstig: - Geen duidelijke definitie van het begrip vacature - Weinig regionale informatie over vervulde, niet-vervulde en moeilijk vervulbare vacatures Minder ernstig: - Vacatureregistraties dekken niet hele vacaturemarkt af - CBS-enquêtes op regionaal niveau beperkt bruikbaar - Nielsen Media en webspiders zoals JobFeed kosten geld - Weinig inzicht in via-via circuit, spontane sollicitaties, reguliere vacatures via uitzendbureaus - Ingewikkelde relatie tussen vacatures en bbl-leerbanen/bol-stages	Mogelijkheden bewerken/combineren bestaande info: - Verschillende bronnen (CBS, UWV, PAR, webspiders) zijn in samenhang met elkaar te gebruiken - Webspiders worden steeds meer leidende bronnen Aanbevelingen en mogelijke oplossingen: - Scherpere, algemeen gedeelde definitie van vacature - Aanvullend vacatureonderzoek (bijv. doorstart voormalige enquête HWB of koppeling internetenquête aan webspider) - Uitbreiding vacatureprognoses van UWV naar regio - Koppeling landelijke gegevens aan specifieke regionale gegevens op sectorniveau
Werkzoekenden/ Uitkeringsgerechtigden Zeer ernstig: - Alleen schattingen beschikbaar van stille reserve en NUG-gers per regio - Bronnen zijn moeilijk te combineren en trends lijken te verschillen Ernstig: - De feitelijke jeugdwerkloosheid is niet vast te stellen doordat jongeren geen uitkering aanvragen of krijgen. - Beperkt zich op werkende werkzoekenden.	Mogelijkheden bewerken/combineren bestaande info: - Werkloosheidsgegevens uit verschillende bronnen te combineren om werkzoekende werklozen nader te typeren - Uniforme registratie werkzoekenden door gemeenten (opgelegd door SZW) maakt combineren met andere bronnen (bijv. UWV) eenvoudiger Aanbevelingen en mogelijke oplossingen: - (Periodiek) aanvullend onderzoek naar omvang en samenstelling van stille reserve (en groep NUG-gers) - Prognoses van te verwachten werkloosheid naar niveau en beroepsgroepen

Onderwijs Minder ernstig: - Gebrek aan informatie over mate waarin doorstromers in het mbo een diploma op het hogere niveau halen - Beperkte informatie over de daadwerkelijke vestigingslocatie (en dus regio) van onderwijsinstellingen waar studenten studeren - Weinig cijfers over het particulier onderwijs	Mogelijkheden bewerken/combineren bestaande info: - Schatting van toekomstige arbeidsmarktperspectieven schoolverlaters en soms ook perspectieven werkgevers om aan personeel te komen (bijv. door ROA, Etil, Louter) - Prognose van arbeidsmarktinstroom vanuit onderwijs door combineren van Referentieraming OCW en ROA-prognose - Combineren beschikbare informatie in regionale en sectorale rapporten - Combinatie van groot aantal arbeidsmarktgegevens voor hoger opgeleiden beschikbaar in StudieKeuzelInformatie (SKI) database (op niveau instelling/ stad) Aanbevelingen en mogelijke oplossingen: - In datasets/-analyses nader onderscheid maken naar mbo-niveau; in elk geval niveau 2 afzonderen - Referentieraming van OCW (ook) op regionaal niveau uitvoeren - Regionalisering van ROA-prognose
Confrontatie vraag en aanbod/ Mobiliteit Lacunes Confrontatie vraag en aanbod Zeer ernstig: - Koppeling gevraagde en aangeboden competenties op de arbeidsmarkt - Gebrek aan duiding per segment van de arbeidsmarkt - Geen onderscheid in discrepanties per mbo-niveau Ernstig: - Sectorrendement van opleidingen niet duidelijk - Arbeidsmarktperspectieven vertekend door meetellen bbl-leerbanen en grote bijbanen van studerenden als baanopeningen Lacunes mobiliteit Zeer ernstig: - Zowel op landelijk als regionaal niveau weinig statistische informatie over baanmobiliteit Minder ernstig: - Beperkte en niet-actuele cijfers over pendel tussen regio's. Wat wel beschikbaar is, is niet uitgesplitst naar beroepen. - Geen informatie over geografische bestemming van gediplomeerde schoolverlaters - Geen cijfers over inkomende en uitgaande pendel tussen regio's en het buitenland	Mogelijkheden bewerken/combineren bestaande info: - Gebruikmaking van nieuwe CBS-Banenbestand (in combinatie met onderwijsstatistieken) om in- en uitstroom en baan-baan-mobiliteit in kaart te brengen - Koppeling van vacaturegegevens, onderwijsstatistieken, uitkeringsstatistieken en EBB aan SSB biedt zicht op kwaliteit van vraag en aanbod op arbeidsmarkt (beroepentyping en niveau banen) - Beter op elkaar afstemmen van de verschillende schoolverlatersonderzoeken - Continuering mobiliteitsregistratie zoals uitgevoerd ihkv School Ex programma van MBO-raad (enquête eindexamenkandidaten vóór vertrek van school) Aanbevelingen en mogelijke oplossingen: - In datasets/-analyses nader onderscheid maken naar mbo-niveau; in elk geval niveau 2 afzonderen - Beter zicht krijgen op beroepsmobiliteit en loopbaanpaden - Regionalisering belangrijke gegevens CBS (daarbij hoge prioriteit voor toewijzen van werkgelegenheid – incl. uitzendkrachten – aan regio's)

Verrijking UWV Basissets Regionale Arbeidsmarktinformatie

Primair uitgangspunt van UWV is dat wat niet actueel is ook niet in de Basissets Regionale Arbeidsmarktinformatie hoeft te worden opgenomen. Uitzondering vormen eventueel onderwijsgegevens en schoolverlaters- en werkgeversperspectieven. Daarmee zijn er voor het verrijken van de Basissets met informatie uit andere bronnen – naast aanvullende eigen

gegevens van UWV over bijvoorbeeld WW-uitkeringen en ontslag- en tewerkstellingsvergunningen - in ieder geval de volgende mogelijkheden:

- Naast de eigen registratiegegevens van UWV maandelijks gebruik maken van vacaturegegevens van een webspider teneinde de regionale vacatureontwikkeling beter en completer in kaart te brengen;
- Structureel (in plaats van incidenteel) toevoegen van de kerncijfers beroepsbevolking van CBS;
- Jaarlijks toevoegen van regionale onderwijsgegevens (inschrijvingen in lopende en diploma's in afgelopen schooljaar);
- Periodiek (dat wil zeggen eens in de twee jaar) toevoegen van geregionaliseerde uitkomsten van het ROA-project 'De arbeidsmarkt naar opleiding en beroep' (schoolverlaters- en werkgeversperspectieven).

Meer procesmatige oplossing(en) voor knelpunten in informatievoorziening

Een aantal oplossingen voor de knelpunten in de informatievoorziening over de regionale arbeidsmarkt is meer gelegen in proces- dan in productaspecten:

- Adequate samenwerking tussen de verschillende stakeholders op de (landelijke, sectorale en regionale) arbeidsmarkt;
- Regelmatige en tijdige levering van gegevens door dataleveranciers;
- Overleg tussen dataleveranciers en –gebruikers over de aanpak van in dit rapport beschreven lacunes.

Slot

Alles overziend, is er op regionaal niveau al de nodige bruikbare arbeidsmarktinformatie beschikbaar. Er zijn echter ook nog lacunes en knelpunten. In grote lijnen liggen de tekortkomingen op de volgende vlakken:

1. De regio-indeling die bronnen hanteren loopt uiteen;
2. De actualiteit is soms een probleem, met name als recente veranderingen moeten worden geschetst; voor het schetsen van structuren is dat minder ernstig;
3. De kwaliteit van met name de gegevens over de omvang van de werkgelegenheid is wisselend;
4. Informatie over functies/beroepen dan wel kwalificaties is op regionaal niveau beperkt beschikbaar;
5. De meeste bronnen maken geen onderscheid tussen mbo-niveaus, terwijl bijvoorbeeld niveau 4 veel gevraagd is en niveau 2 steeds minder.

Door het bewerken en combineren van bestaande bronnen ontstaan nieuwe mogelijkheden. Deze worden voor een belangrijk deel al benut. Ook werken diverse dataleveranciers aan verbeteringen van de door hen geleverde data. In dit rapport is in aanvulling op deze reeds bestaande initiatieven een aantal aanbevelingen geformuleerd. De haalbaarheid/ duurzaamheid van de hier aangedragen (nieuwe) oplossingen is deels afhankelijk van (de beleving van de ernst van de lacunes in de arbeidsmarktinformatie door) de gebruikers. Belangrijker nog in dit verband is wat politiek Den Haag op de (middel)lange termijn (verder) doet met dataleverende instanties als UWV, kenniscentra en CBS. Wil op basis van het onderzoek gewerkt kunnen worden aan verbetering van bestaande arbeidsmarktinformatiebronnen dan is van belang dat dataleveranciers hiertoe ook de mogelijkheden blijven behouden.

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

Lappendeken aan arbeidsmarktinformatie

Veel organisaties verzamelen arbeidsmarktinformatie of laten dit verzamelen door onderzoeksbureaus. UWV WERKbedrijf heeft, in opdracht van het ministerie van SZW, als taak in de behoefte aan landelijke arbeidsmarktinformatie te voorzien. Het CBS publiceert statistieken over de arbeidsmarkt. Diverse instanties, zoals (opnieuw) UWV WERKbedrijf, regionale arbeidsmarktplatforms, brancheorganisaties en O&O-fondsen, provinciebesturen en soms consortia van gemeenten, ROC's en andere partijen hebben het op zich genomen in de behoefte aan regionale arbeidsmarktinformatie te voorzien.

De hoeveelheid arbeidsmarktinformatie is in de loop der jaren sterk gegroeid. Er is hiermee een lappendeken aan informatieproducten over de (regionale) arbeidsmarkt. Wie wat wil weten over de arbeidsmarkt in de regio kan putten uit nationale bronnen, uit sectoraal onderzoek dat regionale uitsplitsingen kent en uit regionale arbeidsmarktmonitoren. Tevens is deze informatie zowel aan de aanbod- als aan de vraagzijde veel pluriformer geworden.

Er is echter weinig zicht op de mate waarin deze bronnen op elkaar aansluiten of met elkaar in overeenstemming zijn. Het is ook nog maar de vraag of de toegenomen hoeveelheid arbeidsmarktinformatie heeft geleid tot meer transparantie. Het zou goed zo kunnen zijn dat het juist minder helder is geworden welke bronnen voor welk doel beschikbaar zijn en welke het beste zijn te gebruiken. Ook is de informatie niet altijd op het juiste niveau beschikbaar, zodat veel bronnen niet geschikt zijn als basis voor de formulering van regionaal en/of sectoraal arbeidsmarktbeleid.

Inhoud, kwaliteit, bruikbaarheid en lacunes

De Raad voor Werk en Inkomen (RWI) wilde door middel van dit onderzoek meer zicht krijgen op de inhoud, kwaliteit en bruikbaarheid van arbeidsmarktinformatiebronnen, het feitelijke gebruik van deze bronnen in de praktijk en lacunes op het spoor komen. Ze achtte het van belang te onderzoeken hoe deze situatie in de praktijk wordt ervaren en hoe door een innovatief gebruik van de arbeidsmarktinformatiebronnen op een proactieve wijze is in te spelen op de informatiebehoeften van gebruikers, met name in regio's, gemeenten en sectoren. Doel van het project is vervolgens vast te stellen hoe met een combinatie van oude en nieuwe methoden betrouwbare informatie is te realiseren om regionale gebruikers van arbeidsmarktinformatie te voorzien.

UWV WERKbedrijf heeft van het ministerie van SZW de wettelijke opdracht gekregen om de arbeidsmarktregio's van goede regionale arbeidsmarktinformatie te voorzien. UWV WERKbedrijf maakt hiervoor de zogenaamde basissets Regionale Arbeidsmarktinformatie, bedoeld voor 30 regio's met een zogenaamde Werkplein-plusvestiging. Ook de jaarlijkse Arbeidsmarktprognoses zijn naar deze 30 regio's verbijzonderd. UWV WERKbedrijf werkt aan een verdere uitbouw en upgradatie van deze basissets. Het onderhavige project is daarom opgezet als een samenwerkingsverband met UWV WERKbedrijf en heeft mede als doel het vervolmaken van de Basissets Regionale Arbeidsmarktinformatie.

Fasering van het onderzoek

Het onderzoek bestaat uit twee onderdelen:

- Het maken van een State of the art studie van arbeidsmarktinformatiebronnen;
- Een inventarisatie van de ervaringen van gebruikers met deze informatiebronnen.

Op basis hiervan stelt de RWI in samenwerking met UWV, onderzoekers en andere partijen vervolgens zelf een advies op over de toekomstige inrichting van de regionale arbeidsmarktinformatie.

Research voor Beleid/EIM is verantwoordelijk voor de uitvoering van het eerste onderdeel en CAB Groningen voor de uitvoering van het tweede onderdeel. Gezamenlijk brengen zij rapport uit over het gehele onderzoek. Voorliggende rapportage gaat over de State of the art studie.

1.2 Onderzoeksvragen

De onderzoeksvragen voor de State of the art studie gaan in de eerste plaats in op de inhoud en samenhang van arbeidsmarktinformatiebronnen. Ten tweede staan in de onderzoeksvragen de Basissets Regionale Arbeidsmarktinformatie van UWV WERKbedrijf centraal. Ten slotte betreft dit deel van het onderzoek ook nog een eerste blik op de vraag hoe de gebruiker tegen de geleverde arbeidsmarktinformatie aankijkt; in dit geval gaat het puur om informatie uit de beschikbare literatuur.

Inventarisatie van de inhoud en samenhang van arbeidsmarktinformatiebronnen

- Welke bronnen zijn er: op landelijk, regionaal, sectoraal en – in meer globale zin – op lokaal/arbeidsorganisatieniveau?
- Op welke doelgroepen en op welke gebruiksdoelen zijn ze gericht en welke zijn met name relevant voor het regionale niveau?
- Wat is de kwaliteit ervan?
- Wat is de bestendigheid van bestaande bronnen en in welke mate komen er nieuwe bronnen beschikbaar? In beide gevallen: wat betekent dat voor analyses van trends op de (regionale) arbeidsmarkt?
- Sluiten de informatiebronnen op elkaar aan; zijn ze onderling vergelijkbaar?
- Zo nee, welke knelpunten gelden daarbij en wat zijn de lacunes in de informatievoorziening?
- Welke informatiebronnen vormen een logische samenhang en voor wie?

Basissets Regionale Arbeidsmarktinformatie van UWV WERKbedrijf

- Welke informatie is thans aanwezig in de Basissets en wat is de aard ervan?
- Voor welke gebruikersgroepen en welke gebruiksdoelen is de databron bedoeld?
- Welke informatie wil UWV WERKbedrijf (op termijn) leveren aan de dertig arbeidsmarktregio's?
- Welke (overige) informatiebronnen zijn hiervoor van belang?
- Welke knelpunten zijn er (samenhang, financiering, obstakels in wet- en regelgeving, et cetera)?
- Welke stappen zet UWV WERKbedrijf en wil het zetten in de afstemming van bestaande arbeidsmarktinformatiebronnen?
- Wat is de visie van UWV WERKbedrijf op de eigen rol in relatie tot arbeidsmarktinformatiebronnen en de rol van andere partijen?

De literatuur over het gebruik van arbeidsmarktinformatie

- In hoeverre zijn gebruikers bekend met arbeidsmarktonderzoek?
- Hoe wordt arbeidsmarktinformatie gebruikt?

- Wat vinden gebruikers van de beschikbare arbeidsmarktinformatie?
- Aan welke informatie hebben gebruikers (nog) behoefte?

Domein van dit deel van het onderzoek

Niet elke gebruiker heeft dezelfde soort informatie nodig heeft. De RWI onderscheidt drie soorten informatie (analyse, voorbereiding/duiding en uitvoering) op verschillende niveaus (macro, meso en micro). In de praktijk is er vooral in de gekleurde vakken informatie beschikbaar.

Schema 1 Soorten en niveaus van arbeidsmarktinformatie

Analyse (cijfermatige informatie)	Vorbereiding/duiding (kwalitatieve informatie)	Uitvoering (projectinformatie)	
			Macro-niveau (landelijk)
			Meso-niveau (regio's/sectoren)
			micro-niveau (bedrijven/werkzoekenden)

Bron: RWI, plan van aanpak arbeidsmarktinformatiebronnen.

De sleutel voor het arbeidsmarktbeleid ligt in de regio, sector of de combinatie van beide. De aandacht in dit eerste deel van het onderzoek gaat dan ook met name uit naar het mesoniveau en daarbij ligt ook nog eens het accent op de regionale invalshoek; dit, omdat er nog met dit onderzoeksproject vergelijkbare activiteiten op stapel staan voor sectorale arbeidsmarktinformatiebronnen. Overigens betekent het laatste niet dat sectorale informatiebronnen irrelevant zijn: waar regionaal beschikbaar zijn ze immers ook voor de regionale partijen relevant.

Verder is het niet zo dat dit onderzoek het macro- en microniveau veronachtzaamt:

- Om goede regionale en sectorale arbeidsmarktinformatie te kunnen bieden, moet deze in ieder geval op het landelijk/macro niveau aanwezig zijn. Dit deelonderzoek richt zich ook op de mate waarin daarin lacunes of andere onvolkomenheden bestaan. Is de informatie op macroniveau immers incorrect, verwarrend (door verschillen tussen bronnen) of onbruikbaar dan heeft dit direct weerslag op het mesoniveau.
- De informatie op mesoniveau moet zo nodig "vertaalbaar" zijn naar het microniveau. Dit speelt met name als in het tweede deel gebruikers vaststellen dat er ook behoefte aan cijfermatige en kwalitatieve informatie (de twee witte vlakken) op het microniveau is. Dit deelonderzoek richt zich er ook op of dergelijke informatie is te genereren.

1.3 Opzet van het deelonderzoek

Het deelonderzoek kende de volgende fasering:

Schema 2 Onderzoeksactiviteiten

Activiteit 1: Startgesprek	–	Startoverleg (in twee sessies eind januari/begin februari)
	–	Accordering van checklists voor desk research en beoordeling bronnen
Onderdeel 1: State of the art (landschapsfoto)		
Activiteit 2: Desk research	–	Inventarisatie van relevante documenten
	–	Screening op (informatie over) gegevensbronnen
	–	Screening op informatie over gebruik(sdoelen) en gebruikersbehoeften
Activiteit 3: Analyse van gegevensbronnen	–	Analyse van gegevensbronnen; beoordeling bronnen op geschiktheid en bruikbaarheid voor regionaal(/sectoraal) arbeidsmarktbeleid
	–	Analyse van aansluiting/compatibiliteit informatiebronnen, knelpunten
	–	Workshop met RWI, UWV, SZW, CBS, Colo, SER/Stichting vd Arbeid,VNG, E,til
Activiteit 4: Voorlopige conclusies	–	Landschapsfoto met hiaten en tekortkomingen (tussenrapportage)
	–	Bespreking begin april
Onderdeel 2: Verdieping, literatuuronderzoek gebruikers en rapportage		
Activiteit 5: Inventarisatie Basissets Regionale arbeidsmarktinformatie (UWV WERKbedrijf)	–	Screening op kwaliteit informatie, gebruiksdoelen, mogelijkheden lacunes te vullen, et cetera.
	–	Interviewronde bij UWV WERKbedrijf: over technische aspecten, regionale en sectorale inbedding, gebruikers, et cetera.
Activiteit 6: Interviewronde bij dataleveranciers en –beheerders	–	Mogelijkheden leveranties op regionaal niveau, lacunes en benodigde aanpassingen (CBS, ROA, DUO/Cfi, Rabobank, MBO Raad, HBO-raad, LISA, Tympaan Instituut, Textkernel). Zie bijlage 1 voor de gesprekspartners.
Activiteit 7: Literatuuronderzoek gebruikers	–	Inventarisatie en analyse rapporten en interviewverslagen op visie gebruikers op beschikbare arbeidsmarktinformatie
Onderdeel 3: Synthese		
Activiteit 8: Conclusies en aanbevelingen	–	Trekken conclusies en formuleren aanbevelingen
	–	Eindrapportage
	–	Eindgesprek
Activiteit 9: Overdracht/afstemming CAB	–	Bijwonen deel workshops met gebruikers
	–	Informatie-uitwisseling voor de eindrapportage

1.4 Leeswijzer

De opbouw van het rapport is verder als volgt:

- *Hoofdstuk 2* gaat kort in op (een model voor) de werking van de arbeidsmarkt. Verder bevat het een overzicht van beschikbare landelijke, sectorale en regionale arbeidsmarkt informatiebronnen. Het hoofdstuk stelt in feite vast welke informatiebronnen er op dit moment beschikbaar zijn en beschrijft deze kort op een aantal kenmerken. Het bij dit rapport behorende bijlagenrapport bevat een uitvoerigere beschrijving van de bronnen in de vorm van factsheets.
- *Hoofdstuk 3* biedt een nadere analyse van de arbeidsmarkt informatiebronnen. De bronnen worden beoordeeld op inhoud, kwaliteit en bruikbaarheid. Dit resulteert in een beschrijving van de lacunes binnen de bronnen: welke informatie is er juist niet (dan wel onvolledig of verouderd of anderszins onvoldoende) beschikbaar, maar zou wel het inzicht van de (regionale) stakeholders in de arbeidsmarkt aanzienlijk verbeteren. Dit gebeurt achtereenvolgens met betrekking tot bronnen over de vraagzijde, de aanbodzijde, de confrontatie tussen vraag en aanbod en de mobiliteit.
- *Hoofdstuk 4* beschrijft nieuwe ontwikkelingen op het gebied van arbeidsmarkt informatiebronnen.
- *Hoofdstuk 5* gaat in op de Basissets Regionale Arbeidsmarkt informatie van UWV WERKbedrijf. Ook komt de toekomst daarvan aan bod.
- *Hoofdstuk 6* ten slotte vat de conclusies van dit eerste onderzoeksdeel samen. Het beschrijft wat mogelijke (nieuwe en reeds in gang gezette) oplossingen zijn voor de belangrijkste lacunes in de arbeidsmarkt informatie. Daarbij gaat het om de mogelijkheden om informatie te bewerken en te combineren en om andere oplossingsrichtingen.

De resultaten van het literatuuronderzoek naar de visie van gebruikers op arbeidsmarkt informatie worden in dit rapport buiten beschouwing gelaten. Dit literatuuronderzoek was vooral bedoeld als startpunt voor de activiteiten van CAB in deel 2 van het onderzoek. De resultaten van het literatuuronderzoek zijn door CAB meegenomen in de rapportage over dat tweede deel.

2 Thema's van arbeidsmarktinformatie en beschikbare bronnen

Dit hoofdstuk presenteert eerst een model voor de werking van de arbeidsmarkt (paragraaf 2.1); dit om de thema's te benoemen waarvoor arbeidsmarktinformatie beschikbaar zou moeten zijn. Mede vanuit de invalshoeken van dit model beschrijven de paragrafen 2.2, 2.3 en 2.4. daarna kort de beschikbare landelijke, sectorale en regionale arbeidsmarktinformatie. Een uitvoerigere beschrijving van deze bronnen en rapporten is - in de vorm van factsheets – te vinden in het bijlagenrapport. Op de merites van de verschillende bronnen gaat hoofdstuk 3 nader in.

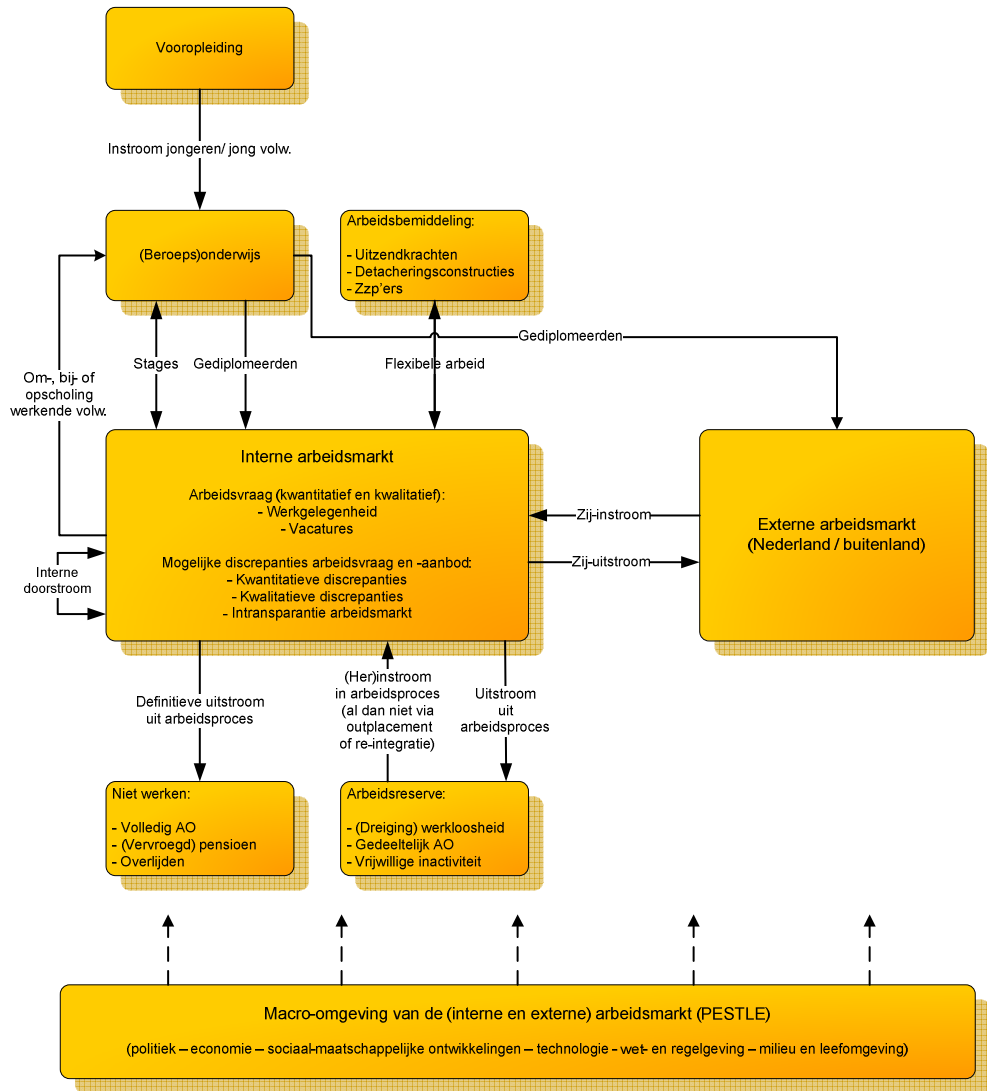
2.1 De werking van de arbeidsmarkt

De arbeidsmarkt is een complex geheel van elkaar beïnvloedende factoren. De vele beschikbare arbeidsmarktinformatiebronnen zijn het best te bezien vanuit een schematische weergave van de werking van de arbeidsmarkt. Een dergelijk model biedt inzicht in de mogelijke informatiebehoeften van de verschillende gebruikersgroepen en daarmee in de thema's waarop arbeidsmarktinformatie beschikbaar zou moeten zijn.

Het model voor de werking van de arbeidsmarkt in figuur 1 geeft weer welke stromen er op de arbeidsmarkt zijn te onderkennen. In het model wordt onderscheid gemaakt tussen de interne en de externe arbeidsmarkt. De interne arbeidsmarkt kan hierbij opgevat worden als een willekeurige eenheid op de arbeidsmarkt. Het kan bijvoorbeeld de totale werkgelegenheid van Nederland betreffen. De externe arbeidsmarkt is in dit geval het buitenland - plus de instroom vanuit en de uitstroom naar een niet-werkend bestaan. Ook kan het om een bepaalde sectorale of regionale arbeidsmarkt gaan. De externe arbeidsmarkt wordt dan gevormd door andere sectoren of regio's plus weer die in- en uitstroom. Het kan ook ten slotte nog om de interne arbeidsmarkt van een individuele arbeidsorganisatie gaan.

Naast de stroombewegingen geeft het model ook de mogelijke discrepanties op de arbeidsmarkt weer alsmede de macro-omgevingsfactoren die van invloed zijn op de (stromen en discrepanties op) de arbeidsmarkt.

Figuur 1 Model voor de werking van de arbeidsmarkt en identificatie van relevante arbeidsmarktthema's

Bron: Research voor Beleid/EIM.

Stromen

De stromen op de arbeidsmarkt kennen steeds een vraag- (vacatures) en een aanbod- (werkzoekenden) component. In grote lijnen gaat het in het model voor de werking van de arbeidsmarkt² om de volgende (theoretisch mogelijke) stroombewegingen:

- Instroom in de interne arbeidsmarkt: de hoofdstroom betreft instroom van jongeren en jongvolwassenen vanuit het onderwijs (schoolverlaters). Ook is er 'flexibele instroom' (uitzendingkrachten, zzp'ers en dergelijke) en instroom vanuit een niet-werksituatie (gedeeltelijk arbeidsongeschikten, werklozen, herintreders en dergelijke). Daarnaast is er zij-instroom. Voor een sectorale arbeidsmarkt betreft dit enerzijds zij-instroom vanuit andere sectoren en anderzijds arbeidsmigratie vanuit het buitenland. Als het gaat om een regionale of lokale arbeidsmarkt kan de zij-instroom tevens vanuit andere regio's plaatsvinden.
- Doorstroom binnen de interne arbeidsmarkt: werkenden kunnen al dan niet via om-, bij- of opscholing nieuwe competenties ontwikkelen en groeien in functies. Ook kunnen werkenden switchen tussen bedrijven in dezelfde sector.
- Uitstroom uit de interne arbeidsmarkt: de uitstroom betreft de arbeidsmigratie naar het buitenland en tijdelijke dan wel definitieve uitstroom uit het arbeidsproces (als gevolg van ziekte/gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid, baanverlies, zorgtaken, volgen van een opleiding, [pre]pensioen, volledige arbeidsongeschiktheid, overlijden). In het geval van een sectorale arbeidsmarkt kan het ook gaan om een vertrek naar andere sectoren.

Voor arbeidsmarktanalyse zijn uiteraard niet alleen de stromen maar ook aard, omvang en ontwikkelingen van werkgelegenheid/beroepsbevolking, onderwijs, flexibel aanbod, arbeidsreserve en extern arbeidsaanbod relevant. Daarin zijn een meer statisch deel (werkgelegenheid en beroepsbevolking) als een dynamisch deel (vacatures en werklozen) te onderscheiden.

Discrepanties

Idealiter sluiten vraag en aanbod op de arbeidsmarkt naadloos op elkaar aan en komen stromen min of meer vanzelf tot stand. Dat is echter in de praktijk nooit het geval. Confrontatie van vraag en aanbod laat discrepanties op de arbeidsmarkt zien. Globaal zijn drie soorten discrepanties te onderscheiden:

- *Kwantitatieve discrepanties*: Hiervan is sprake wanneer voor de arbeidsmarkt als geheel of in bepaalde deelsectoren of regio's te weinig (gediplomeerde) schoolverlaters en andere categorieën werkzoekenden dan wel te weinig vacatures zijn.
- *Kwalitatieve discrepanties*: Deze treden op wanneer de eisen van werkgevers hoger zijn dan de kwalificaties van (gediplomeerde) schoolverlaters en andere categorieën werkzoekenden dan wel wanneer (gediplomeerde) schoolverlaters en andere categorieën werkzoekenden hogere eisen stellen aan arbeidsvoorwaarden en -omstandigheden dan wat werkgevers willen/kunnen bieden. Naast onvoldoende aansluiting in termen van opleidings-/ functieniveau kan het ook gaan om een mismatch in inhoudelijke zin (i.e. opleidingsrichting).
- *Intransparantie (ondoorzichtigheid) van de arbeidsmarkt*: Hierbij gaat het vooral om verschillen tussen het wervingsgedrag van werkgevers en het zoekgedrag van (gediplomeerde) schoolverlaters en andere categorieën werkzoekenden. Ook het imago van bepaalde (deel)sectoren of regio's kan een probleem vormen. Aan de andere kant kunnen werkgevers een negatief beeld hebben van (groepen) werkzoekenden.

² Het hier gepresenteerde model sluit aan bij het concept van de transitionele arbeidsmarkt. Dit concept beschouwt de arbeidsmarkt als een systeem van overgangen (transities) tussen verschillende leefdoelgebieden (van baan naar baan; van werk naar werkloosheid en van werkloosheid naar werk; van werk naar onderwijs/educatie en van onderwijs/educatie naar werk; van zorg naar werk en van werk naar zorg; van werk naar uittreding of pensionering). Het concept gaat uit van het idee dat de arbeidsmarkt beter functioneert naarmate mensen meer in staat worden gesteld transities van, naar en op de arbeidsmarkt te maken. Zie de nota van de Monitorgroep – Expertgroep Arbeidsmarktinformatie (2011). *Handreiking Arbeidsmarktinformatie*.

PESTLE en prognoses

Naast het bepalen van de stromen en discrepanties op de arbeidsmarkt op een bepaald moment is vervolgens ook de ontwikkeling daarvan op de korte, middellange en lange termijn van belang. Zo moet bijvoorbeeld het onderwijs de nodige jaren vooruit kijken om vast te stellen hoe men leerlingen nu op arbeidsmarktrelevante trajecten kan zetten. Om dit vast te stellen is het enerzijds zaak de lopende trends in een prognosemodel door te trekken, maar daarnaast ook te analyseren welke macro-omgevingsfactoren van invloed zijn op de arbeidsmarkt en hoe deze de lopende trends op de arbeidsmarkt beïnvloeden. Dit kan bijvoorbeeld door een analyse van de zogeheten PESTLE-factoren (Political, Economic, Social, Technological, Law and Environmental factors). Op zich behoren data over deze macro-omgevingsfactoren niet tot de (regionale) arbeidsmarktinformatie. De prognoses die de uitkomsten zijn van de combinatie van deze factoren met de regionale arbeidsmarktinformatie behoren dat wel. Daarom wordt hieronder – in het bijzonder waar het gaat om belangrijke factoren als economie en demografie – in beperkte mate wel aandacht besteed aan bronnen met informatie over deze factoren.

Conclusie: benodigde inzichten

Vanuit de optiek van bovenstaand model voor de werking van de arbeidsmarkt zou in de volgende aspecten van de arbeidsmarkt op regionaal niveau inzicht moeten zijn:

- Inzicht in de omvang en samenstelling van vraag naar en aanbod van arbeid;
- Inzicht in de bepalende factoren van vraag en aanbod;
- Inzicht in zowel het statische (werkgelegenheid, beroepsbevolking) als dynamische (vacatures, werkzoekenden) deel van de arbeidsmarkt;
- Inzicht in de stromen (transities) op de arbeidsmarkt;
- Inzicht in mobiliteitsstromen (naar beroep, sector, van werk naar werk en van niet-werk naar werk en omgekeerd);
- Inzicht in de bestemming van gediplomeerde schoolverlaters (sectorrendement);
- Inzicht in knelpunten op de arbeidsmarkt (discrepanties);
- Inzicht in de ontwikkelingen op de korte, middellange en de lange termijn (prognoses).

Duidelijk is dat de – in het tweede deel van het onderzoek nader vast te stellen – behoefte aan informatie tussen gebruikers verschilt. Zo willen landelijk beleidsmakers graag weten in hoeverre het totale arbeidsaanbod in een bepaald segment de vraag naar arbeid in datzelfde segment afdekt (c.q. hoe de ontwikkeling van het arbeidsaanbod zich verhoudt tot vervangings- en uitbreidingsvraag). Het onderwijs wil weten welke baanopeningen er voor schoolverlaters komen (het deel van de vervangings- en uitbreidingsvraag dat geschikt is voor schoolverlaters plus eventuele kansen van schoolverlaters zittend personeel te verdringen – hierbij speelt vaak economische noodzaak). De lokale beleidsmaker wil enerzijds graag weten welke vacatures moeilijk vervulbaar zijn en daarmee het lokale bedrijfsleven hinderen en anderzijds op welke vacatures werklozen kunnen instromen op de arbeidsmarkt.

Zoals in hoofdstuk 1 gesteld, spelen hierbij steeds de drie niveaus van arbeidsmarktinformatie (zie schema 1):

- In hoeverre landelijke bronnen op zich correcte, eenduidige en bruikbare informatie bieden en vervolgens zijn te vertalen naar de regio (en de sector);
- In hoeverre regionale en sectorale bronnen van arbeidsmarktinformatie voldoen (in geval van sectorale bronnen ook: in hoeverre deze regionale informatie bieden);
- In hoeverre deze bronnen van regionale arbeidsmarktinformatie – waar de gebruiker daar om vraagt – te vertalen zijn naar cijfermatige en kwalitatieve informatie over de regio.

De rest van dit hoofdstuk richt zich op de mate waarin landelijke en sectorale informatiebronnen bestaan die naar de regio zijn te vertalen en op welke specifiek regionale informatiebronnen er zijn. Het gaat daarbij enerzijds – analoog aan de *Basissets* van UWV WERKbedrijf – om cijfermatige bronnen en anderzijds ook om rapporten die een vertaling bieden van deze cijfermatige bronnen naar kwalitatieve informatie. Op de merites van de verschillende bronnen in termen van inhoud, kwaliteit en bruikbaarheid gaat hoofdstuk 3 nader in.

2.2 Landelijke bronnen

De volgende tabel laat de belangrijkste landelijke bronnen van arbeidsmarktinformatie zien.

Tabel 1 Landelijke arbeidsmarktinformatiebronnen

Onderwerp	Bron
1. Regionale economie	Conjunctuur Enquête Nederland (COEN), CBS
	Regionale rekeningen, CBS
	Regionale kerncijfers MKB, EIM
	Handelsregister, Kamer van Koophandel
2. Werkgelegenheid	LISA, Stichting LISA
	Arbeidsrekeningen, CBS
	Enquête Beroepsbevolking, CBS
	Statistiek Werkgelegenheid en Lonen, CBS
	Banenbestand, CBS
	Arbeidsvraagpanel, SCP
	Nationaal Zakelijk Bestand, Cendris (en andere bestanden van arbeidsorganisaties van commerciële leveranciers)
	Uitzendstatistieken, CBS
3. Vacatures	Vacatureregistratie, UWV WERKbedrijf
	PAR, Nielsen Media Research
	Jobfeed, Textkernel
	Vacatures in Nederland, UWV WERKbedrijf
	Kwartalenquête Vacatures, CBS
	Structuuronderzoek Vacatures, CBS
4. Beroepsbevolking	Bevolkingsstatistiek, CBS
	Sociaal Statistisch Bestand, CBS
	Bestanden (pensioen)verzekeraars
	Salarisbestanden
	Trendrapport Aanbod van Arbeid, SCP
	Instroomonderzoek Uitzendkrachten ABU, Ecorys
	Cijfers aantallen werknemers MOE-landen, CBS
	Statistieken omtrent zzp'ers
	Enquête Beroepsbevolking, CBS

5. Onderwijs	Onderwijsgegevens, DUO/Cfi
	Onderwijsstatistieken, CBS
	Colo-Kubussen mbo-inschrijvingen en mbo-diploma's
	Registers erkende leerbedrijven kbb's
	Gegevens HBO-Raad over hbo-inschrijvingen en hbo-diploma's
	VSV-Cijfers, OCW
	LBK-TKMST, Blauw Research
	Kerncijfers, OCW
6. Werkzoekenden	Werkzoekendenregistratie UWV WERKbedrijf
	CV-databases, onder andere Textkernel
	Jeugdmonitor, VWS/CBS
	Enquête Beroepsbevolking, CBS
	Sociaal Statistisch Bestand (SSB), CBS
7. Uitkeringen	Bijstandsuitkeringenstatistiek (BUS), CBS
	Re-integratie door Gemeenten, CBS
	WSW-Statistiek, Research voor Beleid
	Publiek Overzicht Resultaten (POR) WSW, SZW
	WW-uitkeringen, CBS
	AO-uitkeringen, CBS
	Registratie WW, AO en re-integratie arbeidsgehandicapten, UWV
	Monitor Arbeidsmarkt, SZW
8. Pendel	Onderzoek verplaatsingen in Nederland, CBS/RWS
	Hoofdbanen naar woon- en werkregio, CBS
9. Confrontatie vraag en aanbod	Structuuronderzoek Vacatures, CBS
	Krapte-indicator, UWV WERKbedrijf
	Arbeidsmarkt naar opleiding en beroep, ROA
	Schoolverlatersonderzoeken, ROA/IVA
	Schoolverlatersonderzoeken, Toppen
	Kansopstage.nl/Colo-barometer, Colo/kbb's
	Kansopwerk.nl, Colo/kbb's
	Studie en Werk, SEO Economisch Onderzoek
	Studiekeuzedatabase, studiekeuze123.nl
	Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden (NEA), TNO/CBS ism SZW
	Arbeidsmarktgedragonderzoek (AGO), Intelligence Group
	Nationaal Onderzoek Arbeidsmarkt (NOA), Stichting NOA
	Vacatures in Nederland, UWV WERKbedrijf
	Enquête Beroepsbevolking, CBS
Sociaal Statistisch Bestand (SSB), CBS	

10. Prognoses	Macro-economische prognoses, Centraal Planbureau
	UWV WERKbedrijf Arbeidsmarktprognose
	Prognose kerngegevens MKB, EIM
	Referentieraming, ministerie van OCW
	Kwartaalbericht regio's, ING Economisch Bureau
	(Regionale) bevolkingsprognoses, CBS/PBL

Bron: Research voor Beleid/EIM.

Regionale economie en werkgelegenheid

Bronnen met regionale economische gegevens geven een beeld van de bepalende factoren van de vraag naar arbeid. Veelgebruikte bronnen zijn de Regionale Rekeningen van het CBS en de Conjunctuur Enquête Nederland (COEN). De Regionale Rekeningen geven een kwantitatieve beschrijving van het economische proces van regio's binnen Nederland. Uitgangspunt voor de regionalisering zijn de Nationale Rekeningen en de COROP-indeling is de meest gedetailleerde beschikbare indeling. COEN is een samenwerkingsverband tussen de Kamer van Koophandel, het Economisch Instituut voor de Bouwnijverheid (EIB), MKB-Nederland en VNO-NCW en brengt vier keer per jaar de belangrijkste ontwikkelingen en verwachtingen in het Nederlandse bedrijfsleven in kaart via conjunctuurrelevante variabelen zoals productie, bezettingsgraad, orders, voorraden, prijzen, winstgevendheid en economisch klimaat.

Het Handelsregister van de Kamer van Koophandel is een belangrijke bron voor bedrijvendynamiek. Alle ondernemers en sinds 2008 ook instellingen zijn verplicht hun bedrijfsactiviteiten te registreren in het Handelsregister. De bedrijven moeten daarbij de omvang van de werkgelegenheid aangeven. Via de inschrijvingen bij de Kamer kan onder andere het aantal starters, nieuwe nevenvestigingen, opheffingen, faillissementen en verplaatsingen van en naar de regio in kaart worden gebracht.

Voor de bepaling van de omvang van de regionale werkgelegenheid zijn in de eerste plaats verschillende vestigingenregisters van belang. LISA is de verzameling van de provinciale werkgelegenheidsregisters waarin per bedrijfsvestiging ook gegevens over de aantallen werknemers inclusief flexibele arbeidskrachten zijn opgenomen. Verschillende commerciële aanbieders, zoals Cendris, gaan uit van het Handelsregister en verrijken dat ook met informatie over bijvoorbeeld de werkgelegenheid per bedrijf/vestiging. Daarnaast levert het CBS de nodige informatie over de werkgelegenheid vanuit verschillende bronnen.

Vacatures

Er zijn verschillende bronnen die in vacature-informatie voorzien. De belangrijkste bronnen die de gehele vacaturemarkt afdekken, zijn de vacature-enquêtes van het CBS en het jaarlijkse onderzoek *Vacatures in Nederland* in opdracht van UWV WERKbedrijf. De Kwartaalenquête Vacatures van het CBS is vooral gericht op actuele ontwikkelingen in het aantal ontstane, openstaande en vervulde vacatures en komt doorgaans snel beschikbaar. Het Structuuronderzoek Vacatures van het CBS verschaft gedetailleerde kenmerken van de structuur van de vacaturevraag (onder andere naar beroepsrichting, -niveau, opleiding) maar dan alleen voor het aantal openstaande vacatures. UWV WERKbedrijf laat jaarlijks een omvangrijke enquête uitvoeren waarin informatie over vacatures, knelpunten in de personeelsvoorziening en het wervings- en aannamedrag van werkgevers wordt gemeten.

Het doel van dit onderzoek is zowel intern als extern gericht.³

Daarnaast is er een aantal bronnen die specifieke segmenten van de vacaturemarkt afdekken. UWV WERKbedrijf verzamelt en ontsluit data over het aantal bij de werkpleinen door werkgevers aangemelde vacatures. Deze bron dekt vooral het lagere en middelbare segment van de vacaturemarkt af. Jobfeed van Textkernel is een betrekkelijk nieuwe bron waarin vacatures van internet worden verzameld. Nielsen Media Research ten slotte legt vacatures in een database vast die zijn gepubliceerd in personeelsadvertenties. Deze bronnen tellen continu het aantal ontstane vacatures via de betreffende wervingskanalen. Ten opzichte van de CBS-bronnen en *Vacatures in Nederland* hebben deze bronnen veel meer massa qua aantal waargenomen vacatures en zijn daarmee bruikbaarere bronnen voor regionale arbeidsmarktinformatie.

Beroepsbevolking

Voor gegevens omtrent de (potentiële) beroepsbevolking komt men meestal bij het CBS uit. Het gaat dan vooral om data uit de Enquête Beroepsbevolking (EBB) en het Sociaal Statistisch Bestand (SSB). De EBB is een langlopende enquête die de arbeidsmarktpositie van de Nederlandse bevolking van 15 jaar en ouder beschrijft. Met de EBB worden arbeidsmarktkenmerken, onderwijsgegevens en demografische kenmerken geïventariseerd. Voor een beperkte set kenmerken (onder andere geslacht, leeftijd, onderwijsniveau, herkomst) worden actuele cijfers per kwartaal gepubliceerd. Gedetailleerde structuurkenmerken en regionale cijfers komen jaarlijks beschikbaar.

Steeds meer gegevens over de (potentiële) beroepsbevolking komen beschikbaar via het SSB. In het SSB worden gegevens uit registraties en enquêtes op microniveau gekoppeld en op basis daarvan nieuwe informatie op persoons- en huishoudensniveau gecreëerd. Daardoor kunnen ook andere kenmerken van de beroepsbevolking in beeld worden gebracht die niet in het EBB zijn opgenomen. Voorbeelden daarvan zijn de inkomenspositie en informatie over uitkeringen. Voordeel van het SSB is dat een groot deel van de gegevens integraal is waargenomen, waardoor er voor de betreffende cijfers geen onbetrouwbaarheidsmarges bestaan zoals dat bij cijfers op basis van steekproeven het geval is. Wel komt het SSB met enige vertraging beschikbaar.

Onderwijs

Het ministerie van OCW stelt, met name via DUO/Cfi, veel informatie over leerlingen en geslaagden in de verschillende onderwijstypen beschikbaar, als ook over de doorstroom naar een hoge onderwijsniveau. Ook de uitstroom uit het onderwijs wordt geregistreerd. Ook het CBS beschikt over onderwijsgegevens, die afkomstig zijn van de scholen. Het ministerie maakt daarnaast jaarlijks een prognose van de deelname aan verschillende onderwijstypen (de zogenaamde Referentieraming). Deze prognose is meestal 5-6 jaar vooruit. Met behulp van deze prognose kan een schatting van de toekomstige instroom op de arbeidsmarkt worden gemaakt. Daarnaast zijn er schoolverlaters naar de bestemmingen van schoolverlaters.

³ Het bepalen van de omvang en aard van de vacaturemarkt is onder meer van belang om de marktpositie van UWV WERKbedrijf te bepalen en op basis daarvan marketingbeslissingen te nemen, bijvoorbeeld op het gebied van sectorbeleid, regiobeleid, relatiemanagement en vacatureacquisitie. Daarnaast wordt de informatie publiekelijk beschikbaar gesteld zodat ook andere beleidsmakers en professionals op arbeidsmarktgebied deze kunnen gebruiken.

Werkzoekenden en uitkeringen

UWV WERKbedrijf registreert werkzoekenden. Dit zijn vooral personen met een werkloosheids- en/of bijstandsuitkering, maar daarnaast ook met werkloosheid bedreigde personen en personen die hun positie op de arbeidsmarkt willen verbeteren. Van de werkzoekenden wordt de opleiding geregistreerd, het beroep, het geslacht, de leeftijd en het aantal uren per week dat men wil werken.

Ook het CBS telt werkzoekenden, echter alleen zonder baan en standaard worden alleen personen die 12 uur of meer per week willen werken als zodanig aangemerkt.

Confrontatie vraag en aanbod

Door vraag en aanbod met elkaar te confronteren wordt een beeld gekregen van de arbeidsmarktsituatie. Voor het voeren van beleid en voor het inschatten van kansen op het vervullen van vacatures, c.q. het zoeken van werk zijn hierbij met name prognoses van belang. Het ROA maakt tweejaarlijks een studie over arbeidsmarktperspectieven van schoolverlaters. In veel studies wordt alleen een kwalitatieve schets gemaakt. De afgelopen jaren hebben verschillende onderzoeksinstituten verdere pogingen gedaan de instroom en uitstroom te kwantificeren.

Mobiliteit

Voor een goed beeld van de arbeidsmarkt is niet alleen de in- en uitstroom van de arbeidsmarkt van belang, maar ook de baan-baanomobiliteit, baan-werkloosheidsmobiliteit, werkloosheid-baanomobiliteit, pendel en de stroom van uitzendkrachten.

Met het SSB van het CBS kan op landelijk niveau een beeld van de mobiliteit worden geschetst. Op regionaal niveau is deze informatie echter niet beschikbaar. Sinds kort zijn er meer recente pendelgegevens voorhanden, en is het CBS in staat om landelijk aan te geven waar uitzendkrachten te werk worden gesteld.

Te wijzen in dit verband is ook op het lopende arbeidsmobiliteitsproject van RWI. In het kader van dit project is onderzoek aanbesteed bij het Centrum voor Beleidstatistiek van het CBS. Onderdeel van dit onderzoek zijn drie sectorale casestudies (schoonmaak, kleinmetaal, uitzendbranche), die als illustratie dienen van de meerwaarde van mobiliteitsinformatie. In het project wordt het SSB gebruikt om zicht te krijgen op mobiliteitsstromen binnen sectoren, tussen sectoren, van inactiviteit naar werk en omgekeerd.⁴

Prognoses

Panteia (EIM) maakt jaarlijks sectorale prognoses van productie en werkgelegenheid. In beperkte mate worden deze op provincieniveau geregionaliseerd. Ook UWV WERKbedrijf brengt jaarlijks sectorale prognoses uit, zowel landelijk, als op het niveau van de 30 UWV-regio's. Zoals gezegd maakt het ROA prognoses van de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt.

⁴ De analyses moeten leiden tot beter zicht op 1) creatie en destructie van werkgelegenheid in sectoren; 2) meerjarige ontwikkeling van sectoren in de Nederlandse economie; 3) ontwikkeling potentiële beroepsbevolking; 4) ontwikkeling actieve beroepsbevolking; 5) ontwikkeling en kenmerken van baan baan mobiliteit (doorstroomprofiel); 6) ontwikkeling en kenmerken van baan niet baan mobiliteit (instroomprofiel en uitstroomprofiel). Het eindproduct betreft 28 sectorfiches met drie sectorale casestudies en een berekening van de aandelen en ontwikkeling van sectoren in de Nederlandse economie in de periode 1999 – 2008. Deze informatie vormt de opmaat voor de verder uit te werken analysevragen die uitgewerkt zullen worden in het kader van de vervolg opdracht arbeidsmobiliteit,

2.3 Sectorale bronnen

Deze paragraaf behandelt eerst de sectorale informatiebronnen. In tabel 2 gaat het om sectorale informatiebronnen die naar de regio zijn te vertalen én waarover de afgelopen jaren rapporten zijn verschenen. Dat zijn in ieder geval de rapporten van de kenniscentra beroepsopleiding bedrijfsleven, die de middelste kolom vullen. De rechterkolom betreft andere recente sectorale arbeidsmarkt informatiebronnen die aandacht besteden aan de regio.

Tabel 2 Sectorale arbeidsmarkt informatiebronnen met een regionale component

Sector	Bron	Overige bronnen
1. Landbouw, bosbouw en visserij	B.1.1. Aequor	B.1.2. Tuinbouw
2. Industrie	B.2.1. Kenteq	B.2.7. A+O Metalektro
	B.2.2. PMLF	B.2.8. Betatechniek
	B.2.3. GOC	B.2.9. Hout en meubel
	B.2.4. SH&M	
	B.2.5. SVGB	
	B.2.6. SVO	
3. Energiesector	Kenteq, zie B.2.1.	B.3.1. WENb
	PMLF, zie B.2.2.	
4. Bouw	B.4.1. Fundeon	B.4.3. EIB
	B.4.2. Savantis	B.4.4. Technische installatie
	Kenteq, zie B.2.1.	
5. Handel	B.5.1. KC Handel	
	B.5.2. Innovam	
	B.5.3. VOC	
	SVO, zie B.2.6.	
6. Vervoer en opslag	B.6.1. VTL	
7. Horeca	B.7.1. Kenwerk	
8. Zakelijke dienstverlening	B.8.1. ECABO	B.8.2. ICT Office/Heliview
		B.8.3. ABU
9. Openbaar bestuur en onderwijs		B.9.1. KOSMOS
		B.9.2. SBO
		B.9.3. HBO-raad
		B.9.4. Arbeidsmarktbarometer OCW
10. Gezondheids- en welzijnszorg	B.10.1. Calibris	B.10.2. Zorg en WJK
11. Cultuur, sport en recreatie en overige dienstverlening	B.11.1. KOC	B.11.2. Reiswerk
	Kenwerk, zie B.7.1.	
	Calibris, zie B.10.1.	

Een belangrijke bron voor sectorale arbeidsmarktinformatie zijn de kenniscentra beroepsonderwijs bedrijfsleven. Per kenniscentrum komt jaarlijks een rapport beschikbaar met daarin cijfers over arbeidsmarkt, onderwijs en stagemarkt. Daarnaast voeren onder meer ook bedrijfsschappen, productschappen, brancheorganisaties, O&O fondsen en ministeries sectoraal arbeidsmarktonderzoek uit.

Voorbeelden van te regionaliseren sectorale arbeidsmarktonderzoeken/-gegevens door andere actoren dan de kenniscentra zijn onder meer:

- Stichting Scholing en Werkgelegenheid Timmerindustrie (SSWT) en Stichting Scholing en Werkgelegenheid Meubel (SSWM) (hout- en meubelindustrie)
- WENb (energiesector)
- OTIB (technische installatie)
- SBO, HBO-raad, OCW (onderwijs)
- VWS (zorg en WJK).

Veel van de sectorale arbeidsmarktonderzoeken van de kenniscentra en andere actoren baseren zich met name op de landelijke bronnen van arbeidsmarktinformatie. Wel vindt in de nodige gevallen nog aanvullende dataverzameling plaats. Zo doen de kenniscentra onderzoek naar de stagemarkt voor het mbo in hun segment. Ook lopen er nog de nodige enquêtes onder werkgevers (een aantal kenniscentra, brancheorganisaties, koepels in de (semi)publieke sector) en werknemers. Vooral in de zorg, het onderwijs en het openbaar bestuur is sprake van forse aantallen onderzoeken, waarvan de nodige ook op basis van primaire dataverzameling.

Veel vanuit sectoren en branches geïnitieerde onderzoeken kennen wel (enige mate van) regionale uitsplitsing. Daarbij hanteren ze echter zelden de UWV-regio's als uitgangspunt. Het Onderzoeksprogramma Arbeidsmarkt Zorg en WJK gaat bijvoorbeeld uit van een andere indeling: die in de regio's en subregio's van samenwerkingsverbanden van werkgevers in de sector (die landelijk samenwerken binnen Regioplus). Terwijl het om ongeveer eenzelfde aantal regio's gaat als bij UWV, wijken ze daar in geografische zin wel vanaf. Iets vergelijkbaars is aan de hand met de installatiebranche. Op zich is het natuurlijk goed voor te stellen als brancheorganisaties de indeling bepalen op basis van wat voor de eigen bedrijfstak relevant is. Probleem is vervolgens wel dat er lastig vergelijkingen tussen bedrijfstakken zijn te maken (en dat de informatie ook niet is op te nemen in de *Basissets* van UWV).

Vaak splitsen ook de kenniscentra, net als de overige vermelde onderzoeken en monitoren de informatie niet uit naar het regioniveau (UWV- RPA- of andere indeling). Het betreft ofwel alleen landelijke informatie of op het niveau van "districten" (hetzij de oude indeling van CWI hetzij een andere indeling naar windstreken). Het Colo, de vereniging van kenniscentra, kent bijvoorbeeld de zogeheten *Colo-barometer*, gepubliceerd op www.kansopwerk.nl. De kwalificatie van de kans op werk voor een dertigtal richtingen binnen het beroepsonderwijs is op het niveau van de voormalige CWI-districten. Een aantal kenniscentra, zoals ECABO en KC Handel, levert uitsplitsingen op het niveau van de UWV-regio's.

2.4 Regionale arbeidsmarktinformatie

Nadat tot voor een aantal jaren vooral de (erfopvolgers van de) RPA's regionale arbeidsmarktinformatie beschikbaar stelden, is te constateren dat inmiddels vooral het (boven)provinciale niveau als ankerpunt voor de informatie over de regio geldt. Onderstaande tabel geeft per regio weer in hoeverre er regionale arbeidsmarktinformatie beschikbaar is.

Tabel 3 Regionale arbeidsmarktinformatiebronnen

Provincie(s)	Bron	Overige bronnen
1. Noorden	Noordelijke Arbeidsmarkt Verkenning (NAV) sept 2010 (CAB)	Drenthe, Arbeidsmarktprognoses, maart 2011 (E,til)
2. Overijssel	Maandelijkse online arbeidsmarktmonitor Arbeidsmarktprognoses 2010-14, jan 2011 (E,til)	
3. Gelderland	Online Arbeidsmarktmonitor Provincie Gelderland (CAB) (maandelijks)	
4. Flevoland	Economie en Arbeidsmarkt Flevoland (jaarlijks) editie 2009/2010	Onderzoek stand van zaken arbeidsmarkt Urk/Noordoostpolder, mrt 2011 (E,til)
5. Utrecht	Arbeidsmarktonderzoek Midden-Nederland (EIM)	Monitor onderkant arbeidsmarkt Amersfoort, 2009, Regioplan
6. Noord-Holland	Monitorrapport Arbeidsmarkt & Onderwijs/actualisatie 2011, jan 2011 (SEO)	Economische Verkenningen Metropoolregio Amsterdam, feb 2011 (Blaauwberg/I&O)
7. Zuid-Holland	Regiometer, maandelijks (Tympan Instituut)	Haaglanden Werkt, mei 2010 (Tympan Instituut)
		Economische Verkenning Rotterdam, hoofdstuk arbeidsmarkt, jan 2011 (Bureon/Louter) Werkgelegenheidsmonitor (Louter)
8. Zeeland	RIBIZ, 2010 (provincie Zeeland)	
9. Noord-Brabant	Informatieportal arbeidsmarktbrabant.nl met onderdeel sectoren, periodiek (PSW)	
10. Limburg	RAIL, jan 2011 (E,til/RvB)	

Bron: Research voor Beleid/EIM.

De in de tabel genoemde regionale arbeidsmarktbeschrijvingen zijn zonder uitzondering gebaseerd op landelijke informatiebronnen. In vrijwel geen van de gevallen vindt zelfstandige dataverzameling plaats. De toegevoegde waarde ligt in bewerking en analyse.

De resulterende regionale arbeidsmarktinformatie is ook niet overal van dezelfde kwaliteit. In de nodige provincies gaat het vooral om het ter beschikking stellen van CBS-, UWV- en DUO-informatie via websites, in andere is ook sprake van arbeidsmarktprognoses. In een enkel geval (zoals bij RAIL in Limburg en de reeks *Pieken aan de Amstel* in Amsterdam) is tevens sprake van een diepergaand inhoudelijke analyse van de cijfermatige informatie.

3 State of the art arbeidsmarktinformatiebronnen

Hieronder volgt een nadere analyse van de inhoud, kwaliteit en bruikbaarheid van de in hoofdstuk 2 en het bijlagenrapport beschreven bronnen van arbeidsmarktinformatie. De nadruk ligt hierbij op de landelijke bronnen, die de basis vormen voor de regionale arbeidsmarktinformatieproducten. Paragraaf 3.1 somt eerst de criteria op aan de hand waarvan de arbeidsmarktinformatiebronnen zijn beoordeeld. Daarna wordt in paragraaf 3.2 tot en met 3.5 achtereenvolgens ingegaan op de inhoud, kwaliteit en bruikbaarheid van de bronnen over vraagzijde, aanbodzijde, confrontatie van vraag en aanbod en mobiliteit. Elk van deze paragrafen sluit af met een uiteenzetting over de datalacunes binnen de betreffende bronnen. Centraal daarbij staat de vraag welke informatie er juist niet (dan wel onvolledig of verouderd of anderszins onvoldoende) beschikbaar is, maar die wel het inzicht van de (regionale) stakeholders op de arbeidsmarkt aanzienlijk zou verbeteren.

3.1 Criteria voor de beoordeling van bronnen

De beschikbare arbeidsmarktinformatiebronnen zijn beoordeeld op inhoud, kwaliteit en bruikbaarheid. Daarbij zijn de volgende criteria gehanteerd.

Ten eerste is geïnventariseerd welke arbeidsmarktinformatie per bron aanwezig is:

- *Aard van de bron*: betreft het een primaire of secundaire gegevensbron, hoe zijn de gegevens verzameld?
- *Soort gegevens*. Welke kengetallen en variabelen bevat de gegevensbron?
- *Stand versus stroomcijfers*.
- *Aanwezigheid van prognoses*.
- *Mogelijkheden voor verfijning naar regio, sector, beroep en opleiding*.

Ten tweede is de kwaliteit en bruikbaarheid van de gegevensbron beoordeeld op de volgende aspecten:

- *Actualiteit en periodiciteit*
- *Bestendigheid en continuïteit*
- *Kwaliteit, betrouwbaarheid, dekkingsgraad, representativiteit*
- *Vergelijkbaarheid en samenhang met andere bronnen*
- *Toegankelijkheid/gebruiksvriendelijkheid*.

3.2 De vraagzijde van de arbeidsmarkt

3.2.1 Werkgelegenheid

Beschikbaarheid actuele informatie regionale arbeidsmarkt

De *werkgelegenheid naar sector en regio* in termen van bezette arbeidsplaatsen (bijvoorbeeld volgens definities als banen, arbeidsjaren, werkzame personen et cetera) is gedetailleerd beschikbaar. Voor de vaststelling van de aantallen zijn er verschillende bronnen, waarvan LISA en de CBS-bronnen (Statistiek Werkgelegenheid en Lonen, Arbeidsrekeningen, Enquête Beroepsbevolking) de belangrijkste zijn.

Ook de *samenstelling van de werkgelegenheid naar persoonskenmerken* is regionaal voorhanden. De belangrijkste bronnen die inzicht hierin verschaffen zijn afkomstig van CBS.

Het gaat dan met name om de Regionale rekeningen, de Statistiek Werkgelegenheid en Lonen en de Enquête Beroepsbevolking.

Een belangrijke bron van gecombineerde informatie is het Sociaal Statistisch Bestand (SSB), dat gecombineerd is met andere bestanden van CBS, zoals de EBB, de onderwijsstatistieken en in toenemende mate ook het Algemeen bedrijvenregister (ABR) voor de bedrijfskenmerken.

Het belang van deze gegevens ligt niet alleen in het huidige. Er worden verschillende prognoses gebaseerd op het beschikbare materiaal, prognoses van EIM voor de sectorale en soms ook regionale werkgelegenheid, arbeidsmarktprognoses van UWV, prognoses voor specifieke regio's.

Tabel 4 Beschikbaarheid en kwaliteit bronnen werkgelegenheid

Onderwerp	Bron	Inhoud	Kwaliteit/buikbaarheid	Actualiteit/periodiciteit	Mogelijkheden voor uitsplitsing*
Regionale economie	Conjunctuur Enquête Nederland (COEN)	Conjunctuur-gegevens, enquête, grofmazig	Hoog, dekking kleine bedrijven gering, steekproef	Per kwartaal, beschikbaar na 2 maanden	S,R
	Regionale rekeningen CBS	Macro-economische variabelen, secundaire bron met geïntegreerde gegevens, regio e en sector	Hoog, dekking gehele Nederlandse economie	Jaarlijks, eerste raming na 6 maanden	S,R
	Regionale kerncijfers MKB EIM	Macro-economische variabelen, secundaire bron, sector, regio en grootteklasse	Hoog, dekking gehele Nederlandse economie	Jaarlijks, drie jaar vertraging	S,R
	Handelsregister Kamer van Koophandel	Bedrijvendynamiek, primaire bron, gedetailleerd naar sector	Met betrekking tot vestigingen hoog, werkgelegenheid matig gevuld, tegen betaling beschikbaar	Dagelijks geactualiseerd, gegevens op elk moment opvraagbaar	S,R
Werkgelegenheid	LISA	Vestigingen en werkgelegenheid, regionale vestigingenregisters	Hoog, telling, landsdekkend	Jaarlijks, beschikbaar na 3 maanden	S,R
	Arbeidsrekeningen CBS	Werkgelegenheid, dienstverband en lonen, secundaire bron met geïntegreerde gegevens	Hoog, landsdekkend	Per kwartaal, eerste raming na 3 maanden	S
	Enquête Beroepsbevolking CBS	Arbeids-, baan- en persoons- en huishoudenskenmerken, enquête	Hoog, op laag aggregatieniveau dekking gering, steekproef	Per kwartaal kerncijfers, beschikbaar na 3 maanden, jaarlijks gedetailleerde cijfers, na 9 maanden beschikbaar	S,B,R

Sociaal Statistisch Bestand (SSB) CBS	Gedetailleerde informatie over personen, banen en uitkeringen, secundaire bron met geïntegreerde gegevens	Hoog, groot deel van gegevens kent volledige dekkingsgraad	Jaarlijks, beschikbaar na 1,5 jaar	S,B,R
Statistiek Werkgelegenheid en Lonen CBS	Banen naar sector en regio, secundaire bron (polisadministratie UWV)	Hoog, telling, landsdekkend	Jaarlijks, eerste raming na 9 maanden	S,R
Banenbestand CBS	Banen naar sector en regio, secundaire bron (polisadministratie)	Hoog, telling, landsdekkend, op locatieniveau van arbeidsorganisatie	Jaarlijks, beschikbaar na 6 maanden	S,R
Arbeidsvraagpanel SCP	Personeelsbestand en –beleid, knelpunten, enquête, panel, grofmazig	Redelijk, dekking kleine bedrijven gering, kleine steekproef, data niet vrij beschikbaar	Tweejaarlijks, beschikbaar na 15 maanden	S
Nationaal Zakelijk Bestand Cendris e.a.	Bedrijven en werkgelegenheid, registratie, sector en regio	Redelijk, dekking landbouw, onderwijs, zorg en overheid gering	Dagelijks geactualiseerd, gegevens op elk moment opvraagbaar	S,R

* S = naar sector; B = naar beroep; R = naar regio

Bron: Research voor Beleid/EIM.

Actualiteit en periodiciteit

Alle openbare bestanden komen per jaar beschikbaar. LISA komt 2 tot 3 maanden na afloop van het jaar beschikbaar en de SWL van het CBS na 9 tot 10 maanden. Bij de EBB is de vertraging voor de gedetailleerde cijfers eveneens ca. 10 maanden. Voor de samenstelling van de werkgelegenheid (beroepen) is de vertraging ruim 1,5 jaar. Bij de Arbeidsrekeningen komt het jaarcijfer beschikbaar na 6 tot 7 maanden. Wel zijn er voorlopige kwartaalcijfers die 2 tot 3 maanden na afloop van het kwartaal beschikbaar komen. Mede daardoor duurt het enige tijd om een goed beeld van de werkgelegenheid naar sector en regio te vormen. De totale set van het SSB komt 18 maanden na afloop van het jaar beschikbaar.⁵ Sinds kort is wel een deel van het SSB beschikbaar in de vorm van het zogeheten Banenbestand. Bijzonder daaraan is dat de werkgelegenheid wordt bepaald op basis van de locatie van de arbeidsorganisatie, niet op die van de locatie van hoofdvestiging. Zeker wanneer men een instrument als de UWV Basissets wil uitbreiden, is de actualiteit van bestanden een probleem. Dat betekent dat in regionaal en sectoraal onderzoek de meest actuele trends niet kunnen worden meegenomen.

Kwaliteit van de data

De dekkingsgraad van de werkgelegenheidscijfers is hoog. Zowel LISA als de SWL bevatten de gehele onderzoekspopulatie en dekken de gehele landelijke arbeidsmarkt af en zijn daarmee op gemeenteniveau beschikbaar. De regio-indeling van de andere bronnen is standaard meestal de COROP of het RPA-gebied.

⁵ De afgelopen jaren was in de praktijk de vertraging, mede door de problemen rond de wet Walvis, aanmerkelijk groter. Pas in de loop van 2010 kwam de SSB van 2006, 2007 en 2008 beschikbaar.

LISA besteedt de meeste aandacht aan kwaliteit. Het werkt niet alleen met een combinatie van verschillende enquêtes, maar de registerhouders (vaak op provinciaal niveau) controleren de informatie ook op het niveau van individuele arbeidsorganisaties met andere bronnen⁶ en stoppen veel energie in het vullen van lacunes.

Verschillende private leveranciers, waaronder Cendris, leveren tegen commerciële tarieven aan partijen informatie op bedrijfs- en/of vestigingenniveau (en daarmee ook naar het regionale of het sectorale niveau te aggregeren) over de (samenstelling van) de werkgelegenheid. Vaak ligt het voordeel voor de gebruiker in de aanwezigheid van specifieke data, zoals die over contactpersonen. Ook hebben bestanden soms andere pluspunten: Cendris is bijvoorbeeld eigendom van TNT, en krijgt daardoor snel informatie over verhuizingen van bedrijven.

Aansluiting tussen bestanden

Sommige bronnen zijn erg lastig met elkaar te combineren. LISA, KvK, SSB, salarisgegevens, gegevens van pensioenbestanden en gegevens over de afdracht aan sociale fondsen geven soms een sterk verschillend beeld van de werkgelegenheid en de werkenden in bepaalde sectoren.⁷ Dit heeft te maken met de gehanteerde definities, de methodes van aggregatie, of men uitgaat van organisaties dan wel vestigingen dan wel medewerkers, enz. Ook zijn sommige organisaties in meer branches actief. Vooral de agrarische sector, de publieke sector en de zorg/welzijn laten grote verschillen zien. Dat komt in de agrarische sector bijvoorbeeld door de seizoenswerkers en gebrekkige basisbestanden (dan wel doordat de Meitelling van het ministerie van EL&I (voorheen LNV) slecht te combineren is met andere bronnen). In de zorg en de publieke sector speelt dat zowel de feitelijke werkplek als de bedrijfsactiviteit waarin men werkzaam is voor heel grote instellingen lastig is te herleiden (de GGZ Groningen is bijvoorbeeld gevestigd in Zuidlaren in Drenthe; als men uitgaat van de hoofdvestiging van de instelling geeft dat een scheef beeld). Het nieuwe Banenbestand van het CBS lost dit probleem trouwens op. Ook de werkgelegenheid bij particuliere werkgevers is lastig. Dit geldt evenzeer voor uitzendarbeid en ambulante medewerkers.

In het kader van het Onderzoeksprogramma Arbeidsmarkt Zorg en WJK wordt op dit moment bijvoorbeeld de werkgelegenheid nader geanalyseerd. Bij gebruik van CBS-data valt de werkgelegenheid op landelijk niveau in de Verpleeg- en Verzorgingstehuizen en Thuiszorg (VVT) laag uit, bij gebruik van pensioensgegevens van PGGM scoort de gehandicaptenzorg laag, terwijl een test met LISA in Limburg verrassend hoge werkgelegenheidscijfers voor de jeugdzorg opleverde.

Datalacunes

Aan de vraagzijde is op een laag regionaal niveau nog weinig statistisch betrouwbare informatie voorhanden over de werkgelegenheidsstructuur naar een combinatie van sector en beroepsrichting en –niveau. Regionale beleidsmakers hebben deze informatie bijvoorbeeld nodig om verschuivingen in de beroepenstructuur te kunnen constateren. De EBB heeft deze informatie in principe wel, maar de steekproef is te klein om bijvoorbeeld op het niveau van de UWV arbeidsmarktregio's betrouwbare uitspraken te doen over de sector- en beroepenstructuur. Dit wordt problematischer naarmate meer gedetailleerdheid gewenst is. De lacune geldt met name voor het hogere segment van de arbeidsmarkt. Voor het middensegment brengen de kenniscentra beroepsonderwijs bedrijfsleven (kbb's) de werkgelegenheidsstructuur redelijk goed in kaart onder andere door eigen informatie via

⁶ Bijvoorbeeld met het register vastgoedtransacties: klopt het aantal werknemers met het aantal vierkante meters?

⁷ De KvK bekijkt momenteel de mogelijkheden om het Handelsregister te koppelen aan de Polisadministratie van UWV om zo de kwaliteit van de werkgelegenheidscijfers te verbeteren.

enquêtes te verzamelen. Dit is dan wel vaak op een grofmaziger regionaal niveau (districten).

Bijkomend probleem voor de EBB is dat CBS momenteel bezig is met een herontwerp van de EBB, waarin is opgenomen dat de huidige beroepenstructuur (SBC) vervangen wordt door de Europese indeling. Deze laatste indeling is veel minder gedetailleerd en het herontwerp gaat dus gepaard met verlies van informatie over beroepen (zie ook het volgende hoofdstuk).

De UWV arbeidsmarktregio's worden standaard nog beperkt aangeboden in de beschikbare datasets (vaak nog COROP's of RPA-gebieden). Verder is problematisch dat zoals in het vorige hoofdstuk uitgelegd sommige sectorale onderzoeken afwijkende regio-indelingen hanteren. Daardoor zijn er zoals eerder gesteld lastig vergelijkingen tussen bedrijfstakken te maken en is de informatie ook niet op te nemen in de *Basissets* van UWV).

Verder is de direct beschikbare openbare regionale informatie veelal beperkt. Wel is bij LISA en in beperkte mate ook bij het CBS maatwerk mogelijk, of biedt het CBS onderzoekers de mogelijkheid om zelf de data op micro niveau *on-site* of via *remote access* te analyseren, maar hier zijn kosten aan verbonden. Daarnaast gaan ook de administratieve handelingen gepaard met doorlooptijd.

Ten slotte zijn er over bepaalde specifieke fenomenen op de arbeidsmarkt nog datalacunes:

- De informatie over zzp'ers is beperkt. Wat met name interessant zou zijn, is te weten welke zzp'ers per regio in feite als flexibele arbeidskrachten (en dus niet als voor klussen in te huren bedrijfjes) beschikbaar zijn c.q. worden ingezet.
- Zeker op regionaal niveau zijn er over seizoenswerk, met name waar arbeidsmigranten, in het bijzonder MOE-landers, worden ingezet, cijfers beperkt beschikbaar.
- Hoewel er wel specifieke onderzoeken naar zijn en het om een beperkt fenomeen gaat, is er ook beperkt zicht op vakantiewerk en kleine bijbaantjes van studerende.
- Specifiek is ook de feitelijke aard van uitzendwerk een probleem. Hoewel in sommige bestanden, zoals LISA, wel ingedeeld bij de sector van de inlener, valt uitzendwerk in veel statistieken onder de zakelijke dienstverlening. Dat beperkt het zicht op sectoren die veel via uitzendbureaus inlenen. Het CBS verschaft hierover sinds kort op een hoog aggregatieniveau (17 sectoren) landelijke cijfers (2000-2009).

De datalacunes met betrekking tot werkgelegenheidsgegevens zijn in onderstaande tabel samengevat. Belangrijkste lacunes zijn het gebrek aan gegevens over de beroepenstructuur naar sector op een laag regionaal niveau en de regionale afstemming van verschillende bronnen.

Tabel 5 Datalacunes werkgelegenheid

Wat zijn de belangrijkste lacunes?	Ernst van de lacune
Werkgelegenheidsstructuur naar sector en beroepsrichting en –niveau op laag aggregatieniveau.	1
Herontwerp EBB gaat gepaard met verlies informatie over beroepen.	1
De UWV arbeidsmarktregio's worden standaard nog beperkt aangeboden.	1
In sommige sectoren is de sectorale werkgelegenheid per regio niet altijd even gemakkelijk vast te stellen.	1
De direct beschikbare openbare regionale arbeidsmarktinformatie is veelal beperkt.	2
Actualiteit van bestanden.	2
Sommige bronnen zijn erg lastig met elkaar te combineren.	2
Informatie over zzp'ers is beperkt.	2
Informatie over seizoenswerk van met name MOE-landers is beperkt.	3
Informatie over vakantiewerk en kleine bijbaantjes van studerende is beperkt.	3
Soms is de feitelijke aard van uitzendwerk niet bekend.	3

Ernst van de lacune geschaald op schaal 1-3: 1 = zeer ernstig, 2 = behoorlijk ernstig, 3 = vervelend, maar niet ernstig. Deze ranking is gebaseerd op de discussie over een door Research voor Beleid en EIM opgestelde voorlopige ranking tijdens de workshop met deskundigen.

Bron: Research voor Beleid/EIM.

3.2.2 Vacatures

Beschikbaarheid actuele informatie regionale arbeidsmarkt

Voor vacature-informatie zijn verschillende bronnen beschikbaar. Het CBS houdt landelijke enquêtes onder een steekproef van bedrijven en instellingen om landsdekkende informatie te verzamelen. Andere bronnen tellen het aantal vacatures in bepaalde segmenten van de vacaturemarkt.

Het CBS heeft twee enquêtes. De Kwartaalenquête Vacatures publiceert actuele informatie per kwartaal over het aantal ontstane, openstaande en vervulde vacatures. Dit is een landelijke enquête. Er wordt hierbij alleen verbijzonderd naar sector en bedrijfsgrootte. Elke twee jaar wordt een uitgebreidere enquête uitgevoerd betreffende de kenmerken van de vacature en de periode dat de vacature openstaat (de laatste enquête heeft betrekking op 2008⁸). Dit betreft het Structuuronderzoek Vacatures. Deze gegevens zijn ook op COROP-niveau en voor de RPA-gebieden beschikbaar. De gegevens uit deze enquête zijn ook verbijzonderd naar opleidingsniveau en beroepsgroep.

⁸ In 2010 is geen enquête gehouden. Het CBS bekijkt momenteel de mogelijkheden van alternatieven, zoals het gebruik van Jobfeed.

Voor gedetailleerde informatie op regionaal en lokaal zijn de CBS-bronnen te beperkt. Daarvoor zijn andere bronnen beter geschikt, die zijn gebaseerd op telgegevens:

- UWV WERKbedrijf heeft actuele gegevens beschikbaar over de bij hen aangemelde vacatures. Deze bron dekt vooral het lagere en middelbare segment van de vacaturemarkt.
- Jobfeed is een betrekkelijk nieuwe bron die het internet afzoekt naar nieuwe vacature uitingen. Met behulp van taal- en ICT-technologie worden de vacatures ontdebeld en met een aantal kenmerken opgeslagen in een database. Nagenoeg alle internetvacatures worden op deze manier binnengehaald.
- Nielsen Media Research legt in principe alle vacatures in personeelsadvertenties vast. Echter, niet alle lokale en/of regionale bladen worden meegenomen in de telling, waardoor de dekingsgraad niet volledig is. Daarnaast heeft Nielsen ook geen informatie over openstaande vacatures.

Voor alle drie genoemde bronnen geldt dat zeer gedetailleerde uitsplitsingen zijn te maken naar sector, regio, beroepsrichting en –niveau.

Aanvullende informatie over vacatures komt beschikbaar via het jaarlijkse onderzoek Vacatures in Nederland, dat wordt uitgevoerd in opdracht van UWV WERKbedrijf. Via een enquête onder een steekproef van bedrijven en instellingen wordt niet alleen het aantal ontstane, openstaande en vervulde vacatures naar kenmerken gemeten, maar wordt ook informatie verschaft over (verwachte) knelpunten in de personeelsvoorziening bij werkgevers en de door werkgevers gebruikte wervings- en aannamekanalen. De regionale informatie blijft beperkt tot het niveau van de UWV districten.

De jaarlijkse arbeidsmarktprognoses van UWV omvatten ook prognoses van vacatures. Dit betreft echter jaarprognoses van nieuw ontstane vacatures zonder nadere typering. Vooral snog ontbreken prognoses op regionaal niveau.

Tabel 6 Beschikbaarheid en kwaliteit bronnen vacatures

Onderwerp	Bron	Inhoud	Kwaliteit/bruikbaarheid	Actualiteit/periodiciteit	Mogelijkheden voor uitsplitsing*
Vacatures	Vacatureregistratie UWV WERKbedrijf	Bij UWV ingediende en openstaande vacatures, registratie, gedetailleerd naar sector, regio, beroep	Hoog, telling maar dekkinggraad gering (10-15%), met name voor hogere segment	Maandelijks, na paar weken beschikbaar	S,B,R
	PAR Nielsen Media Research	Ontstane vacatures in printmedia, gedetailleerd naar sector, regio, beroep	Redelijk, telling, dekkinggraad gering (30-35%), met name voor lagere segment	Continu geactualiseerd, gegevens op elk moment opvraagbaar	S,B,R
	Jobfeed (Textkernel)	Ontstane en openstaande vacatures op internet, gedetailleerd naar sector, regio, beroep	Hoog, telling, nagenoeg alle webvacatures afgedekt (60-65% van totaal), dekking landbouw, detailhandel, horeca beperkt, tegen betaling beschikbaar	Continu geactualiseerd, gegevens op elk moment opvraagbaar	S,B,R
	Vacatures in Nederland UWV WERKbedrijf	Kenmerken vacatures, knelpunten personeelsvoorziening, wervings- en aannamekanalen, enquête, grofmazig	Redelijk, steekproef, landsdekkend	Jaarlijks, beschikbaar na 9-10 maanden	S,B,R
	Kwartaalenquête Vacatures CBS	Openstaande, ontstane en vervulde vacatures, enquête, gedetailleerd naar sector	Hoog, steekproef, landsdekkend	Per kwartaal, beschikbaar na 1,5 maand	S
	Structuuronderzoek Vacatures CBS	Openstaande vacatures naar kenmerken, enquête, gedetailleerd naar sector, regio, beroep	Hoog, steekproef, landsdekkend, soms geringe celvulling	Tweejaarlijks, beschikbaar na 6 maanden	S,B,R

* S = naar sector; B = naar beroep; R = naar regio

Bron: Research voor Beleid/EIM.

Actualiteit en periodiciteit

De gegevens van UWV WERKbedrijf zijn met slechts een maand vertraging zeer actueel. Ook de databases van Jobfeed en Nielsen Media Research worden voortdurend ververst. De gegevens van beide bedrijven zijn echter niet openbaar beschikbaar, hoewel UWV WERKbedrijf deze data wel heeft gekocht met de bedoeling ze op termijn openbaar beschikbaar te stellen. In principe zou dat dan ongeveer een maand na afloop van elk

kwartaal kunnen gebeuren.⁹ Voor de vacaturegegevens van Nielsen Media Research zou bij gebruik ongeveer dezelfde termijn gelden. De kwartaalenquête van het CBS komt ongeveer 1,5 maand na afloop van het kwartaal beschikbaar, de Structuurenquête in het verleden na ongeveer 6 maanden. Het onderzoek *Vacatures in Nederland* vindt jaarlijks plaats. Het duurt ongeveer 4 tot 5 maanden voordat de uitkomsten beschikbaar komen. Overigens zijn in relatie tot de beschikbaarheid voor de *Basissets* van UWV alleen de vacaturegegevens van UWV zelf, Jobfeed en eventueel Nielsen Media Research relevant, omdat deze data tot op regionaal niveau zijn uit te splitsen.

Kwaliteit van de data en aansluiting tussen bronnen

De verschillende bronnen zijn in samenhang met elkaar te gebruiken. Globaal is te stellen dat de informatie uit deze bronnen consistent is met elkaar qua aantallen vacatures, verdeling en marktaandeel van wervingskanalen. De gemeten niveaus kunnen soms wel sterk verschillen tussen CBS en UWV WERKbedrijf. De UWV-registraties zijn ondervertegenwoordigd in het hogere segment. Door het teruglopend aandeel van de printmedia ontstaan bij de database van Nielsen Media Research ook in toenemende mate dekkingsproblemen. Jobfeed daarentegen meet in sommige sectoren fors hogere aantallen vacatures dan het CBS.

Datalacunes

Over ontstane en openstaande vacatures is met Jobfeed enige informatie bekend op regionaal niveau. Over vervulde en niet-vervulde vacatures is veel minder informatie beschikbaar. Feitelijk is het jaarlijkse onderzoek *Vacatures in Nederland* van UWV WERKbedrijf de enige bron met brede informatie hieromtrent; UWV registreert alleen de eigen vacatures, maar kan ook maar in beperkte mate nagaan of de vacatures mogelijk via een ander kanaal worden vervuld. Informatie over moeilijk vervulbare vacatures op regionaal niveau is vaak helemaal niet beschikbaar en/of sterk verouderd.

Met de datasets van UWV WERKbedrijf, Jobfeed en Nielsen Media Research zijn in principe drie goede databronnen beschikbaar met die continu het aantal ontstane en openstaande (m.u.v. Nielsen) vacatures tellen voor een bepaald segment van de vacaturemarkt. Dit laatste is tegelijkertijd het nadeel van de genoemde bronnen: ze dekken slechts een beperkt deel van de vacaturemarkt af waardoor het lastig is om conclusies te trekken voor de gehele vacaturemarkt in een bepaalde regio. Bij de vacatureregistratie van UWV WERKbedrijf is met name het hogere segment van de vacaturemarkt ondervertegenwoordigd, bij Nielsen het lagere segment. Nielsen heeft daarnaast het nadeel dat de dekkingsgraad een dalende trend vertoont door de afname van het aandeel printmedia als gebruikt wervingskanaal door werkgevers. In Jobfeed is het aantal vacatures weer minder representatief voor sectoren als de landbouw, detailhandel en horeca, sectoren waarin zowel werkgevers als werknemers minder gebruik maken van internet als wervings- of zoekkanaal. De gegevens van Jobfeed en Nielsen zijn bovendien alleen tegen betaling beschikbaar (hoewel Jobfeed mogelijk op termijn openbaar beschikbaar komt via UWV WERKbedrijf).

Van de drie bovengenoemde bronnen van vacaturegegevens is Jobfeed de meest complete. Personeelsadvertenties (Nielsen) worden vrijwel allemaal doorgeplaatst op internet en werk.nl (UWV WERKbedrijf) zit in Jobfeed. Naar schatting dekt Jobfeed zo'n 70 procent van de totale vacaturemarkt af (de dekkingsgraad verschilt wel per sector). De dekkingsgraad voor de drie bronnen samen zal niet veel hoger liggen dan die 70 procent.

⁹ Op dit moment maakt EIM wegingsfactoren aan op basis van CBS-gegevens over de samenstelling van de beroepsbevolking die ook elk kwartaal worden ververst. Wanneer EIM wacht met het opstellen van de wegingsfactoren totdat het CBS de genoemde gegevens beschikbaar heeft gesteld, komen opgehoogde Jobfeed-data ongeveer anderhalve maand na elk kwartaal beschikbaar.

De CBS-enquêtes zijn beperkt bruikbaar op regionaal niveau. De actuele gegevens uit de Kwartaalenquête zijn sowieso niet beschikbaar naar regio, terwijl het Structuuronderzoek Vacatures slechts tweejaarlijks gegevens publiceert naar regio. Bovendien gaat het hierbij alleen om het aantal openstaande vacatures eind september van een jaar, wat slechts een fractie is van het totaal aantal ontstane vacatures. De celvulling voor bepaalde uitsplitsingen (zoals naar beroep) is vaak gering op regionaal niveau.

Vacatures waarvoor anders wordt geworven dan via UWV, web en/of personeelsadvertenties (via via-circuit, spontane sollicitaties, reguliere vacatures via uitzendbureaus et cetera) alsook de mate van vervulling van veel vacatures zijn, zeker op regionaal niveau, vaak onbekend. *Vacatures in Nederland* heeft hier wel wat informatie over, maar niet op regionaal niveau. Ook zijn er nog latente vacatures waarvoor niet wordt geworven (hoewel een deel daarvan wel op bedrijvenwebsites staat).

De relatie tussen vacatures en bbl-leerbanen en bol-stages¹⁰ is vaak moeilijk te interpreteren. Veel arbeidsorganisaties benoemen bijvoorbeeld de instroom van bbl-leerlingen niet als vacatures (maar anderen weer wel). Van de niet-doorlerende bol-lers gaat de helft op een stageadres werken, waarschijnlijk ook zonder dat de arbeidsorganisatie dat als een vacature benoemt.

Een ander mogelijk probleem betreft vacatures in aanpalende landen (waarbij in principe sprake zou kunnen zijn van grenspendel). Die zouden voor gebruikers van arbeidsmarktinformatie in de grensregio's nuttig kunnen zijn. Het gaat echter om kleine aantallen pendelaars en ook bestaat de indruk dat bedrijven weinig gebruik maken van grensoverschrijdende informatie.¹¹

Meer algemeen ten slotte is een probleem dat niet precies duidelijk is wat een vacature is:

- in hoeverre tellen latente vacatures mee (als ze op de website van de arbeidsorganisatie staan)?
- in hoeverre werk voor studenten/scholieren
- in hoeverre uitzendvacatures (als de inlener expliciet dan wel impliciet het doel heeft de medewerker zelf in dienst te nemen?).

Zo zijn er nog wel wat vragen bij het begrip te zetten. Het CBS gaat uit van Europese definities, maar de vraag is of altijd goed op basis van deze definities is te meten en ook of ze aansluiten bij de behoeften van gebruikers.

De datalacunes met betrekking tot vacatures zijn in de volgende tabel samengevat.

¹⁰ Het gaat hier om respectievelijk om de vooral op de beroepspraktijk gerichte beroepsbegeleidende leerweg (bbl) en de vooral op theoretisch onderricht gerichte beroepsopleidende leerweg (bol) in het mbo.

¹¹ Anders ligt het mogelijk met multinationals en universiteiten die op grote schaal in het buitenland werven. Dergelijke informatie is echter op geen enkele manier aan regio's gebonden.

Tabel 7 Datalacunes vacatures

Wat zijn de belangrijkste lacunes?	Ernst van de lacune
Geen duidelijke definitie van het begrip vacature	1
Over vervulde, niet-vervulde en moeilijk vervulbare vacatures is op regionaal niveau weinig informatie beschikbaar.	1
Vacatureregistratie UWV WERKbedrijf, Jobfeed en Nielsen Media Research dekken niet de gehele vacaturemarkt af.	3
De CBS-enquêtes zijn beperkt bruikbaar op regionaal niveau.	3
De gegevens van Nielsen media en Jobfeed zijn alleen tegen betaling beschikbaar.	3
Weinig inzicht in gebruik andere wervingskanalen dan UWV, web en/of personeelsadvertenties (via via-circuit, spontane sollicitaties, reguliere vacatures via uitzendbureaus, et cetera) en mate van vervulling via die kanalen.	3
Relatie tussen vacatures en bbl-leerbanen en bol-stages is vaak moeilijk te interpreteren.	3

Ernst van de lacune geschaald op schaal 1-3: 1 = zeer ernstig, 2 = behoorlijk ernstig, 3 = vervelend, maar niet ernstig. Deze ranking is gebaseerd op de discussie over een door Research voor Beleid en EIM opgestelde voorlopige ranking tijdens de workshop met deskundigen.

Bron: Research voor Beleid/EIM.

3.3 Aanbodzijde arbeidsmarkt

3.3.1 Werkzoekenden en uitkeringsgerechtigden

Beschikbaarheid actuele informatie regionale arbeidsmarkt

De belangrijkste bronnen voor informatie over werkzoekenden zijn de registratie van UWV WERKbedrijf en de Enquête Beroepsbevolking van het CBS. UWV WERKbedrijf geeft een zeer actueel inzicht in kenmerken van de ingeschreven werkzoekenden op regionaal niveau. Er is een koppeling naar beroepsgroep, opleidingsniveau en persoonskenmerken. De dekking is niet volledig. Veel werkzoekenden zonder uitkering registreren zich niet. Anderzijds bevat het bestand ook personen die feitelijk niet (meer) naar werk zoeken, maar zich vanwege de uitkering registreren.

Het CBS verzamelt via de EBB op jaarbasis en op maandbasis werkloosheidsgegevens.¹² Dit betreft alleen aantallen. Het zijn personen (15 tot 65 jaar) zonder werk, of met werk voor minder dan twaalf uur per week, die actief op zoek zijn naar betaald werk voor twaalf uur of meer per week en die daarvoor direct beschikbaar zijn. Er is een beperkte typering beschikbaar (leeftijd, geslacht en opleidingsniveau).

De UWV-gegevens zijn tot op gemeenteniveau beschikbaar. De CBS-data op jaarbasis zijn beschikbaar op het niveau van de COROPs, de RPA-gebieden en de 30 grote steden; die op kwartaalbasis zijn beschikbaar op provincieniveau en voor de vier grote steden.

¹² Voorheen betrof dit driemaandsgemiddelden. Sinds kort gaat het om maandcijfers.

Bij CBS, UWV en SZW zijn gegevens over uitkeringsgerechtigden beschikbaar, evenals – minder frequent - gegevens over de deelnemers aan de sociale werkvoorziening.

Tabel 8 Beschikbaarheid en kwaliteit bronnen werkzoekenden en uitkeringen

Onderwerp	Bron	Inhoud	Kwaliteit/bruikbaarheid	Actualiteit/periodiciteit	Mogelijkheden voor uitsplitsing*
Werkzoekenden	Werkzoekenden-registratie UWV WERKbedrijf	Bij UWV ingeschreven werkzoekenden, registratie, naar regio en beroep	Redelijk, telling enige vervuiling, geringe dekking werkende werkzoekenden	Maandelijks, na paar weken beschikbaar	B,R
	CV-databases (onder andere Textkernel)	Werkzoekenden naar kenmerken, online databases	Nog onbekend	In theorie continue actualisatie, gegevens op elk moment opvraagbaar	In theorie S,B,R
	Jeugdmonitor (VWS/CBS)	Onderwijs- en arbeidsgegevens jeugd, groot aantal secundaire bronnen	Verschildt per onderliggende bron	Verschildt per onderliggende bron	R (S,B verschildt per bron)
	Enquête Beroepsbevolking CBS	Arbeids-, baan- en persoons- en huishoudenskenmerken, enquête	Hoog, op laag aggregatieniveau dekking gering, steekproef	Per kwartaal kerncijfers, beschikbaar na 3 maanden, jaarlijks gedetailleerde cijfers, na 9 maanden beschikbaar	S,B,R
	Sociaal Statistisch Bestand (SSB) CBS	Gedetailleerde informatie over personen, banen en uitkeringen, secundaire bron met geïntegreerde gegevens (koppeling van registers en bestanden)	Hoog, groot deel van gegevens kent volledige dekkingsgraad	Jaarlijks, beschikbaar na 1,5 jaar	S,B,R
	Arbeidsmarktgedragonderzoek (AGO)	Werkzoekenden (werkend/niet werkend), persoonsinformatie, zoekgedrag	Redelijk (steekproef vooral via internet), op regionaal niveau dekking gering	Continu onderzoek met jaarlijkse publicatie	Maatwerk
	Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden TNO/CBS i.s.m. SZW	Zoekintentie werkenden, kenmerken	Hoog, steekproefonderzoek, op regionaal niveau gering	Jaarlijks, ruim een half jaar na dataverzameling eerste data beschikbaar	B
Uitkeringen	Bijstandsuitkeringenstatistiek CBS	Bijstandsuitkeringen naar persoonskenmerken, registratie	Hoog, telling, volledige dekkingsgraad	Maandelijks, beschikbaar na 2 maanden	R

	Re-integratie door Gemeenten CBS	Gemeentelijke re-integratietrajecten, registratie	Hoog, telling, volledige dekkingsgraad	Halfjaarlijks, beschikbaar na half jaar	R
	WSW-statistiek Research voor Beleid	Wsw-ers, registratie	Hoog, telling, volledige dekkingsgraad	Halfjaarlijks	R (en naar werkvorm)
	Publiek Overzicht Resultaten WSW SZW	Wsw-ers en sw-bedrijven, secundaire gegevensbron	Hoog, telling, volledige dekkingsgraad	Halfjaarlijks	R (en naar werkvorm)
	WW-uitkeringen	WW-uitkeringen en persoonskenmerken, registratie	Hoog, telling, volledige dekkingsgraad	Maandelijks, beschikbaar na 3 maanden	R
	AO-uitkeringen	AO-uitkeringen en persoonskenmerken, registratie	Hoog, telling, volledige dekkingsgraad	Maandelijks, beschikbaar na 3 maanden	R
	Registratie WW, AO, en re-integratie arbeidsgehandicapten UWV	WW- en AO-uitkeringen, re-integratie arbeidsgehandicapten, registratie UWV	Hoog, telling, volledige dekkingsgraad	Verschilt per publicatie	S,R
	Monitor Arbeidsmarkt	Brede informatie over arbeidsmarktmaatregelen, uitkeringen en re-integratie, secundaire bronnen	Verschilt per onderliggende bron	Per kwartaal, actualiteit gegevens verschilt per onderliggende bron	-

* S = naar sector; B = naar beroep; R = naar regio

Bron: Research voor Beleid/EIM.

Actualiteit en periodiciteit

Er is bij UWV sprake van continue registratie. Gegevens zijn al binnen één maand beschikbaar. De meeste andere data zijn, hoewel niet zo snel als de UWV werkzoekendengegevens, op redelijk korte termijn beschikbaar; soms per maand, soms per kwartaal, soms op halfjaarlijkse basis (zie de tabel). Opmerkelijk is wel dat de gegevens over opleiding en beroep vanuit de EBB pas na 9 maanden tot een jaar beschikbaar zijn; dit omdat andere zaken zoals de werkloosheidscijfers voorrang hebben.

Kwaliteit en samenhang tussen bestanden

Sommige bronnen zijn erg lastig met elkaar te combineren. Zo is er bijvoorbeeld sprake van verschillen tussen de verschillende werkloosheidscijfers door verschillen in definitie en afbakening. Zo verschilt de definitie van een arbeidszoekende werkloze tussen UWV en CBS. Een werkloze die werk zoekt voor minder dan 12 uur wordt bijvoorbeeld door het CBS niet als zodanig aangemerkt.¹³ Personen die wel willen werken, maar geen recht hebben op een uitkering zullen zich niet altijd aanmelden bij het UWV. Dit maakt vergelijken en combineren lastig. Uit eerder onderzoek is gebleken dat het CBS meer jeugdige werklozen meet dan UWV en UWV juist meer oudere werklozen. In het middensegment qua leeftijd komen de aantallen van UWV en CBS redelijk overeen.

¹³ Het CBS heeft overigens wel de beschikking over data over personen die werk voor minder dan 12 uur per week zoeken, maar publiceert deze niet.

Ook de data over uitkeringsgerechtigden en niet-werkende/werkloze werkzoekenden lopen uiteen. De fusie tussen UWV en CWI en ook een aantal data-analyses die CBS onder andere op verzoek van de RWI heeft uitgevoerd hebben wel tot meer inzicht over de achtergronden van de verschillen geleid. Voor analisten op landelijk niveau zijn deze inzichten erg nuttig. De verschillen zijn echter aan regionale stakeholders, die het liefst over één, aan hun eigen werkveld gerelateerd, cijfer beschikken, niet altijd even eenvoudig uit te leggen. Men kan de cijfers niet begrijpen. Dat bergt het gevaar in zich dat men de verkeerde beslissingen neemt.

Recentelijk is sprake geweest van forse fluctuaties in de niet-seizoensgecorrigeerde CBS-cijfers over de beroepsbevolking en de werkloosheid, terwijl de NWW-cijfers van UWV WERKbedrijf een veel rustiger beeld laten zien. Verklaringen zijn mogelijk te vinden in de bouwsector (hoge seizoenswerkloosheid en nog steeds economische problemen) en bij de NUG-gers. Vreemd is dan nog steeds dat in andere jaren de verschillen veel kleiner waren.

Datalacunes

Van de stille reserve (en NUG-gers) per regio zijn vaak alleen schattingen beschikbaar. Deze groep heeft zich doorgaans niet bij het UWV als werkzoekende aangemeld en daardoor niet als zodanig geregistreerd.

Sinds het verdwijnen van Hoe Zoeken Werkzoekenden in 2004 is er ook beperkt zicht op werkende werkzoekenden. In de hoger opgeleide segmenten is daar door het AGO, NOA en dergelijke (en misschien in de toekomst door koppeling van cv databases) wat meer zicht op te krijgen.

Tabel 9 Datalacunes werkzoekenden en uitkeringsgerechtigden

Wat zijn de belangrijkste lacunes?	Ernst van de lacune
Van de stille reserve (en NUG-gers) per regio zijn vaak alleen schattingen beschikbaar.	1
Sommige bronnen zijn erg lastig met elkaar te combineren. Zo is er bijvoorbeeld sprake van verschillen tussen werkloosheidscijfers door verschillen in definitie en afbakening. Vervolgens laten verschillende bronnen verschillende ontwikkelingen zien, die niet gemakkelijk zijn te verklaren. Dat geldt bijvoorbeeld ook voor werkzoekenden- en uitkeringsbestanden.	1
De feitelijke jeugdwerkloosheid is, doordat veel jongeren geen uitkering aanvragen of krijgen, ook erg lastig vast te stellen.	2
Sinds het verdwijnen van Hoe Zoeken Werkzoekenden in 2004 is er ook beperkt zicht op werkende werkzoekenden (in de hoger opgeleide segmenten is daar door het AGO, NOA en dergelijke wat meer zicht op).	2

Ernst van de lacune geschaald op schaal 1-3: 1 = zeer ernstig, 2 = behoorlijk ernstig, 3 = vervelend, maar niet ernstig. Deze ranking is gebaseerd op de discussie over een door Research voor Beleid en EIM opgestelde voorlopige ranking tijdens de workshop met deskundigen.

Bron: Research voor Beleid/EIM.

3.3.2 Onderwijs

Beschikbaarheid actuele informatie regionale arbeidsmarkt

Op het gebied van het onderwijs is inmiddels een grote hoeveelheid betrouwbare data beschikbaar. De belangrijkste primaire bron hiervoor zijn de gegevens die door de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) worden geregistreerd. Een groot aantal secundaire bronnen, zoals de onderwijsstatistieken van het CBS, de Colo-kubussen met betrekking tot mbo-inschrijvingen en mbo-gediplomeerden, en onderwijsgegevens van de MBO en HBO-Raad, zijn op deze primaire bron gebaseerd. De data zijn ingedeeld naar postcode en daarmee regio's en ook naar werkgebieden van de ROC's. Het scala aan beschikbare data is breed: inschrijvingen, uitval, switches, doorleren, diploma's, bol/bbl; ook nog enige achtergrondkenmerken zijn beschikbaar.

Lastig voor de regionale vertaling binnen het onderwijs is wel dat DUO/Cfi leerlinggegevens koppelt aan de hoofdvestiging van de mbo- of hbo-instelling waar die leerling staat ingeschreven. Dat maakt het lastig voor het regionale onderwijs om gegevens te analyseren. Vaak is weliswaar wel een woonplaats van de leerling bekend, maar dat kan die van de ouders zijn en vaak ook is die weer niet direct te koppelen aan de mbo-vestiging. Dit is met name lastig bij onderwijsinstellingen zoals sommige vakscholen die alleen één landelijke koepel kennen. Ook de AOC's kennen vaak vestigingen in vele regio's tegelijk.

De StudieKeuzelInformatie database (SKI) combineert veel arbeidsmarktgegevens voor hoger opgeleiden, dit trouwens vaak op het niveau van instelling dan wel stad met veel hoger onderwijsinstellingen.

Tabel 10 Beschikbaarheid en kwaliteit bronnen onderwijs

Onderwerp	Bron	Inhoud	Kwaliteit/bruikbaarheid	Actualiteit/periodiciteit	Mogelijkheden voor uitsplitsing*
Onderwijs	Onderwijsgegevens DUO (1 cijfer bestand)	Onderwijsdeelname, doorstroom en diploma's naar opleiding, registratie leraren, bekostiging	Hoog, telling, volledige dekkingsgraad micro-informatie alleen voor OCW, geaggregeerde informatie voor andere gebruikers. Etalage-bestanden ("halffabrikaten") op verzoek van primaire gebruikers). Met toestemming OCW analyses op individueel niveau mogelijk. SUWIketen kan via SUWIkijk klantdossiers raadplegen	Continu (op basis van periodiek gemaakte 'foto's') geactualiseerd, gegevens op elk moment opvraagbaar	S,R
	Onderwijsstatistieken CBS	Onderwijsdeelname, doorstroom en diploma's bekostigd onderwijs naar opleiding, secundaire gegevens gebaseerd op DUO	Hoog, telling, volledige dekkingsgraad	Jaarlijks, gegevens deelnemers lopen doorgaans jaar achter, gegevens diploma's twee jaar	S,R
	Colo-kubussen mbo-inschrijvingen en mbo-diploma's	Ingeschrevenen en diploma's in het mbo, naar opleiding, secundaire gegevens gebaseerd op DUO	Hoog, telling, volledige dekkingsgraad	Jaarlijks, gegevens deelnemers lopen doorgaans jaar achter, gegevens diploma's twee jaar	S,R
	Registers erkende leerbedrijven kbb's	Aanbod van stageplaatsen en leerbanen, register	Hoog, telling, volledige dekkingsgraad, mogelijk enige bestandsvervuiling	Continu geactualiseerd, meestal jaarlijks beschikbaar via rapporten onderwijs en arbeidsmarkt	S,R
	Gegevens HBO-raad over hbo-inschrijvingen en hbo-diploma's	Ingeschrevenen en diploma's in het hbo, naar opleiding, secundaire gegevens gebaseerd op DUO	Hoog, telling, volledige dekkingsgraad	Jaarlijks, gegevens deelnemers lopen doorgaans jaar achter, gegevens diploma's twee jaar	S Verfijning tot op instellingsniveau, niet naar woongemeente studenten

	VSV-cijfers OCW	Aantal vsv-ers, gebaseerd op secundaire bronnen (w.o. DUO)	Redelijk, kwaliteit van de rapportages van de verschillende RMC-regio's loopt uiteen	Jaarlijks	S (gromfzig), R
	LBK TKMST (Blauw Research)	Branche- en beroepkeuze middelbare scholieren, enquête	Onbekend, steekproef, informatie niet openbaar	Jaarlijks	S Niet bekend of regionaal wordt uitgesplitst
	Studiekeuzedata-base (studiekeuze123.nl)	Gegevens over hbo- en wo-opleidingen, w.o. rendement en arbeidsmarktpositie schoolverlaters, secundaire bron	Kwaliteit verschilt per onderliggende bron	Per kwartaal	Gegevens op niveau individuele instellingen en opleidingen
	Kerncijfers OCW	Brede onderwijspublicatie, secundaire gegevensbron	Verschilt per onderliggende bron	Jaarlijks, actualiteit verschilt per onderliggende bron	S (afhankelijk van onderwerp en gromfzig)

* S = naar onderwijssector; B = naar beroep; R = naar regio

Bron: Research voor Beleid/EIM.

Actualiteit en periodiciteit

Veelal komen in het vroege voorjaar cijfers over het lopende schooljaar en de diploma's over het afgelopen schooljaar beschikbaar vanuit DUO/Cfi voor het mbo; de cijfers over het hbo en wo dueren vaak langer. Daardoor kosten de onderwijsstatistieken van het CBS ook meer tijd.

Kwaliteit en aansluiting tussen bestanden

Het gaat in alle gevallen om registratiebestanden waarbij sprake is van een verband met financiële gegevens. Dit maakt de data erg betrouwbaar. Per definitie zijn ze ook goed met elkaar te koppelen. Doordat ook BSN-nummers zijn opgenomen is ook koppeling mogelijk met bijvoorbeeld de Polisadministratie (die koppeling vindt dan ook plaats binnen het SSB).

Datalacunes

Naast het al genoemde probleem van de koppeling aan de hoofdvestiging van mbo- en hbo-instellingen blijft het vooralsnog lastig een volledig actueel overzicht te krijgen van de mate waarin gediplomeerde mbo-ers die een vervolgopleiding op een volgend mbo-niveau kiezen op dat niveau ook daadwerkelijk het diploma van die vervolgopleiding halen. Dat maakt het lastig het aantal afgestudeerden met een bepaald eindniveau dat op de arbeidsmarkt komt te bepalen.

Er is weinig zicht op de stromen naar en uit het particulier (niet-bekostigd) onderwijs, hoewel er op dit gebied zo langzamerhand meer informatie beschikbaar komt (onder andere in de Colo-kubus voor het mbo; voor het hbo is er geen structurele informatie).

Tabel 11 Datalacunes onderwijs

Wat zijn de belangrijkste lacunes?	Ernst van de lacune
Er zijn nog maar beperkte analyses beschikbaar over de mate waarin naar andere niveaus doorstromende mbo-ers ook een diploma op dat niveau halen.	3
Cijfers van DUO verwijzen vaak naar de hoofdvestiging van een (mbo- of hbo-)instelling, en zijn daardoor lastig aan de vestigingen in de regio te koppelen.	3
Er is weinig zicht op de stromen naar en uit het particulier onderwijs.	3

Ernst van de lacune geschaald op schaal 1-3: 1 = zeer ernstig, 2 = behoorlijk ernstig, 3 = vervelend, maar niet ernstig. Deze ranking is gebaseerd op de discussie over een door Research voor Beleid en EIM opgestelde voorlopige ranking tijdens de workshop met deskundigen.

Bron: Research voor Beleid/EIM.

3.4 Confrontatie van vraag en aanbod

Beschikbaarheid actuele informatie regionale arbeidsmarkt

In de UWV Basissets wordt de aansluiting tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt gekarakteriseerd door de zogenaamde Krapte-indicator. Via een verhoudingsgetal waarbij de openstaande vacatures worden gerelateerd aan het aantal kortdurende werklozen wordt maandelijks snel een beeld verkregen van een deel van de arbeidsmarkt. De krapte-indicator is per regio beschikbaar. Bij (de betrouwbaarheid van) de krapte-indicator zijn nogal wat kanttekeningen te plaatsen. Allereerst richt de Krapte-indicator zich op beroepen tot en met het mbo-niveau, omdat de vacatures voor hoger opgeleiden bij het WERKbedrijf ondervertegenwoordigd zijn. Bovendien is de krapte-indicator sterk gevoelig voor incidentele pieken en seizoensinvloeden.

De Colo-barometer bevat de arbeidsmarktkansen van toekomstige schoolverlaters volgens de kenniscentra. Ze komt eenmaal per vier maanden beschikbaar en kent verbijzondering naar de zes voormalige CWI-districten. Bedoeling is wel deze verder toe te spitsen op de 30 UWV-regio's.

De nodige onderwijsinstellingen krijgen van ROA, bureau Toppen of IVA data beschikbaar over het sectorrendement van hun opleidingen. Die stellen ze echter zelden breed beschikbaar, dan wel zijn er meerkosten aan verbonden.

Mede op basis van prognoses worden de arbeidsmarktperspectieven van schoolverlaters en soms ook de perspectieven van werkgevers om aan personeel te komen berekend. Voorbeelden zijn ROA (niet regionaal), de perspectievenrapporten van een deel van de kbb's en regionale en sectorale prognoses van perspectieven (met name E,til; recent Louter voor techniek).

De referentieraming van het ministerie van OCW¹⁴ is in combinatie met de ROA-prognose een mogelijkheid om een prognose te maken van de instroom op de arbeidsmarkt vanuit het onderwijs. Met behulp van de schoolverlatersonderzoeken is een beeld te verkrijgen in welke sectoren de schoolverlaters terecht komen en in combinatie met de te verwachten uitbreidings- en vervangingsvraag waar de mogelijkheden liggen.

Tabel 12 Beschikbaarheid en kwaliteit bronnen confrontatie vraag en aanbod

Onderwerp	Bron	Inhoud	Kwaliteit/bruikbaarheid	Actualiteit/periodiciteit	Mogelijkheden voor uitsplitsing*
Confrontatie vraag en aanbod	Krapte indicator UWV WERKbedrijf	Verhouding aantal openstaande vacatures en aantal kortdurende werklozen, op basis van UWV registraties	Redelijk, dekking gering alleen beroepen tot MBO-niveau	Maandelijks, beschikbaar na paar weken	B,R
	Arbeidsmarkt naar opleiding en beroep ROA	ITKP, ITA		Tweejaarlijks	S,B
	Schoolverlatersonderzoeken ROA/IVA	Indicatoren omtrent overgang school naar werk en doorstroom vervolgonderwijs (vo, bve, hbo, wo), enquête; sinds 2007 doet ROA ook voortijdig schoolverlaters	Grote steekproeven; die van WO-monitor kleiner vanwege bezuinigingen. Ook vragenlijst WO-monitor is korter	Jaarlijks, m.u.v. de wo-monitor die tweejaarlijks wordt uitgevoerd	S,R
	Schoolverlatersonderzoek Toppen	Indicatoren omtrent overgang school naar werk en doorstroom vervolgonderwijs voor schoolverlaters mbo, enquête		Jaarlijks	S,R
	Kansopstaging.nl/ Colo-barometer	Perspectieven van mbo-leerlingen op stageplaats/leerbaan, kwalitatieve input experts kbb's	Deels niet gebaseerd op kwantitatieve informatie, indicatieve waarde	Per vier maanden	S,R

¹⁴ Het ministerie van OCW publiceert in de Referentieraming leerlingen- en studentenramingen die als onderbouwing dienen voor de onderwijsbegroting. Het ministerie maakt een inschatting van het aantal leerlingen en studenten in de verschillende soorten onderwijs tot vijf jaar vooruit, inclusief doorstroom naar vervolgonderwijs en uitstroom naar de arbeidsmarkt. Deze prognoses worden veelvuldig gebruikt om de toekomstige instroom op de arbeidsmarkt vanuit het onderwijs voor bepaalde opleidingsrichtingen en/of niveaus in te schatten.

	Kansopwerk.nl	Perspectieven van mbo-leerlingen, deels o.b.v. ROA, CBS, DUO en deels o.b.v. kwalitatieve input experts kbb's	Deels niet gebaseerd op kwantitatieve informatie, indicatieve waarde	Jaarlijks	S,R
	Studie en Werk SEO	Arbeidsmarktpositie afgestudeerden hbo/wo, enquête		Jaarlijks, publicatie in mei	S

* S = naar (onderwijs)sector; B = naar beroep; R = naar regio

Bron: Research voor Beleid/EIM.

Actualiteit en periodiciteit

De krapte-indicator van UWV WERKbedrijf is iedere maand beschikbaar en de Colo-barometer eens in de vier maanden. Bij de meeste andere onderzoeken en analyses van de aansluiting op de arbeidsmarkt gaat het om jaarlijkse activiteiten. De ROA-analyse *De arbeidsmarkt naar opleiding en beroep* wordt eenmaal in de twee jaar uitgevoerd. Voor de (twee)jaarlijkse analyses geldt in een aantal gevallen dat de bestanden waarop de analyses zijn gebaseerd al wat ouder zijn wanneer de publicaties verschijnen. Schoolverlatersonderzoeken hebben natuurlijk betrekking op de schoolverlaters van een periode daarvoor en hebben derhalve ook op die periode betrekking. De snelheid waarmee de resultaten van deze onderzoeken beschikbaar komen, is wisselend.

Kwaliteit en samenhang tussen bestanden en analyses

De krapte-indicator (alleen gebaseerd op UWV-data en daarmee op een specifiek segment van de arbeidsmarkt) en de Colo-barometer (slechts voor een deel gebaseerd op kwantitatieve informatie, i.e. de schoolverlatersonderzoeken van Toppen) hebben beiden een bijzondere context en zijn vooral als trendindicatoren te beschouwen. De diverse schoolverlatersonderzoeken zijn op zich op redelijk grote steekproeven gebaseerd en daarmee redelijk betrouwbaar voor de groepen afgestudeerden waar ze over gaan. Sommige prognoses (ROA, SEO, sommige kenniscentra) maken gebruik van de schoolverlatersonderzoeken.

De diverse prognoses kennen samenhangen (basis zijn vaak CPB-prognoses en daarvan afgeleide EIM-prognoses van de werkgelegenheidsontwikkeling; E,til maakt ook gebruik van de ROA-methode¹⁵) maar ook afwijken van elkaar waardoor de uitkomsten kunnen verschillen. Deze verschillen zijn vervolgens niet altijd even gemakkelijk te verklaren.

Datalacunes

Vooralsnog in statistische zin een heel erge "ver-van-mijn-bed-show" lijkt de koppeling van gevraagde en aangeboden competenties op de regionale arbeidsmarkt. UWV WERKbedrijf is wel bezig met gegevensverzameling bijvoorbeeld via de Competentie Test Centra waarin competenties van werkzoekenden in kaart worden gebracht. Ook op werk.nl zijn competentietesten in te vullen. Deze informatie is echter nog niet systematisch beschikbaar.

Er is nog niet voor alle segmenten van de arbeidsmarkt een systematische duiding beschikbaar van de confrontatie tussen vraag en aanbod op regionaal niveau. Dit geldt

¹⁵ Al gaat E,til mogelijk op termijn een eigen methode ontwikkelen.

deels bijvoorbeeld wel voor de beroepsdomeinen van de kbb's en voor vraag en aanbod bij het UWV (onder andere krapte-indicator), maar met name in het hogere segment zijn nog weinig systematische indicatoren beschikbaar. ROA heeft wel landelijke arbeidsmarktperspectieven, maar weer niet geregionaliseerd. Dit laatste geldt ook voor de arbeidsmarktperspectieven (baankans) van studerende aan hogere en wetenschappelijke opleidingen in de SKI-database.

Het beeld van het sectorrendement (de mate waarin gediplomeerde schoolverlaters het werk gaan doen in het beroep/ de beroepsrichting waarvoor ze zijn opgeleid) voor mbo-schoolverlaters is beperkt, onder andere doordat er verschillende schoolverlatersonderzoeken (ROA/IVA, Toppen, Elsevier) zijn. Ook gaat het natuurlijk steeds om steekproefonderzoek. Verhuizingen (vanwege het vinden van werk) en non respons (door wie nergens aan wil meewerken, en dus mogelijk ook niet werkt) vertekenen de uitkomsten. Opmerkelijk is dat ROA ook onderzoek onder voortijdig schoolverlaters doet, maar dat bij de MBO raad bijvoorbeeld niet bekend is.

Gedeeltelijk is dit op te lossen door een koppeling van de onderwijsstatistiek (met gegevens van deelnemers en gediplomeerden) met het Sociaal Statistisch Bestand (waarin is opgenomen wie er al dan niet werk heeft). Het SSB is echter niet actueel beschikbaar. Het CBS publiceert over zelfstandigen alleen vanuit de EBB. Weliswaar zijn de aantallen ook uit het SSB te identificeren, maar deze gegevens zijn niet actueel. Bovendien bevat het SSB geen functie-informatie (behalve voor de personen die ook op de EBB hebben gerespondeerd), zodat niet is te zien of iemand in de functie terecht is gekomen waarvoor hij of zij is opgeleid. De schoolverlatersonderzoeken vragen wel naar de functie die de gediplomeerde inmiddels vervult, maar betrokkenen twifelen aan de kwaliteit van de gegeven antwoorden.

Veel bronnen en prognoses bevatten alleen maar informatie op het niveau van het hele mbo (exclusief niveau 1, dat als vmbo wordt gerekend). Voor het vaststellen van tekorten en overschotten of in arbeidsmarktperspectievenanalyses wordt het steeds meer van belang om het onderscheid tussen de verschillende niveaus te maken.

Ten slotte is bij de interpretatie van prognoses volgens de ROA-methodiek nog lastig dat de perspectieven van mbo-ers positiever lijken uit te vallen omdat in de baanopeningen ook bbl-leerbanen meetellen. Die zijn echter alleen interessant voor net gediplomeerde vmbo-ers dan wel voor ouderen die bereid zijn tegen een stagevergoeding alsnog een bepaald vak te leren. Iets dergelijks geldt mogelijk ook voor baanopeningen van meer dan twaalf uur die door studerende zijn in te vullen. ROA zelf zegt met de speciale positie van bbl-banen rekening te houden, maar kan dit niet verder toelichten.

Tabel 13 Datalacunes confrontatie vraag en aanbod

Wat zijn de belangrijkste lacunes?	Ernst van de lacune
Koppeling gevraagde en aangeboden competenties op de regionale arbeidsmarkt.	1
Nog geen systematische duiding voor alle segmenten van de arbeidsmarkt.	1
Veel bronnen maken geen onderscheid naar de verschillende mbo-niveaus, maar publiceren op het niveau van het gehele mbo.	1
Mede doordat er verschillende schoolverlatersonderzoeken zijn is met name voor het mbo het sectorrendement van opleidingen onduidelijk dan wel pas op termijn bij het CBS vast te stellen (hoewel niet op het niveau van de functie)	2
Arbeidsmarktperspectieven vmbo lijken gunstig door mogelijk meetellen bbl-leerbanen en grote bijbanen van studerende als baanopeningen	3

Ernst van de lacune geschaald op schaal 1-3: 1 = zeer ernstig, 2 = behoorlijk ernstig, 3 = vervelend, maar niet ernstig. Deze ranking is gebaseerd op de discussie over een door Research voor Beleid en EIM opgestelde voorlopige ranking tijdens de workshop met deskundigen.

Bron: Research voor Beleid/EIM.

3.5 Mobiliteit

Beschikbaarheid actuele informatie regionale arbeidsmarkt

Twee soorten mobiliteit zijn relevant voor arbeidsmarktanalyses:

- Personele mobiliteit
- Geografische mobiliteit.

Op landelijk niveau biedt het CBS openbare informatie over de in- en uitstroom op de arbeidsmarkt, de baan-baan mobiliteit binnen en tussen sectoren, de omvang van de uitzendkrachten en de sector waarin ze actief zijn (op hoog aggregatieniveau). De informatie heeft betrekking op 2008, is alleen landelijk en is afkomstig uit het SSB van het CBS. SSB biedt echter geen informatie over mobiliteit binnen arbeidsorganisaties. De Trendrapporten Vraag naar en Aanbod van arbeid (sinds kort SCP) zijn hiervoor de enige, erg globale bronnen

Te wijzen in dit verband valt weer op het arbeidsmobiliteitsproject van RWI. In onderzoek in het kader van dit project wordt het SSB gebruikt om zicht te krijgen op mobiliteitsstromen binnen sectoren, tussen sectoren, van inactiviteit naar werk en omgekeerd (zie paragraaf 2.2).

Sinds kort beschikt het CBS weer over redelijk actuele pendelgegevens (2009). Deze cijfers zijn afkomstig uit het SSB. De cijfers zijn echter nog niet vrijgegeven op Statline. De regio's zijn de COROP's en de gemeenten.

Sinds kort is er een statistiek van het CBS die een beeld geeft van de sectoren, waarin uitzendkrachten actief zijn. Dit is echter een landelijke statistiek. Over de mobiliteit van uitzendkrachten laat de ABU sinds begin negentiger jaren het zogenaamde *Instroomonderzoek* uitvoeren. Dit onderzoek is echter maar beperkt uit te splitsen naar sectoren en niet naar regio's.

Tabel 14 Beschikbaarheid en kwaliteit bronnen mobiliteit

Onderwerp	Bron	Inhoud	Kwaliteit/ bruikbaarheid	Actualiteit/periodiciteit	Mogelijkheden voor uitsplitsing*
Mobiliteit	Sociaal Statistisch bestand (SSB) van het CBS	Een beeld van de mutaties op de arbeidsmarkt	Goed op landelijk niveau; op regionaal niveau is het CBS nog niet in staat om de baan-baanmobiliteit in kaart te brengen.	Niet heel actueel De informatie komt met een vertraging van ca. 18 maanden beschikbaar. 2008 is volledig beschikbaar. Van 2009 voorlopige bestanden.	S,B,R
	Hoofdbanen naar woon- en werkregio CBS (ontleend aan het SSB)	De relatie tussen woon- en werkgemeente/regio (aantallen)	Goed	Tot voor kort liep de statistiek ver achter. Het CBS heeft nu actuele gegevens over 2009, maar deze staan nog niet op Statline	R
	Statistiek verplaatsingen in Nederland van CBS en RWS (voorheen Mobiliteitsonderzoek)	In deze statistiek wordt o.m. het woon-werkverkeer in kaart gebracht	Statistiek geeft beeld van het verkeer en de gereden afstand	Jaarlijks elk voorjaar	R
	Statistiek uitzendbureaus van het CBS	Indexcijfers per kwartaal van omzet en uitzenduren	Statistiek geeft beeld van de ontwikkelingen; met deze statistiek kan geen beeld verkregen worden, van de activiteit (waar werken ze?)	Actueel, ca. 6 weken na afloop kwartaal	S
	Uitzendkrachten, waar werken ze? van het CBS (ontleend aan de EBB)	Verdeling van het aantal uitzendkrachten over de sectoren waar ze actief zijn (1 ^e digit)	Zeer waardevolle informatie, echter lalleen landelijk beschikbaar	Jaarlijkse statistiek. Meest actuele jaar is 2009.	S, B (grofmazig)
	Instroomonderzoek uitzendkrachten ABU (uitgevoerd door Ecorys)	Centraal daarin staat (de ontwikkeling en samenstelling van) het aanbod van uitzendkrachten van Nederlandse uitzendondernemingen.	Onderzoek bestaat al lang, geeft daarmee goed beeld van de ontwikkeling. Kleine uitzendbureaus zijn slecht vertegenwoordigd.	Tweejaarlijks onderzoek. Meest recente cijfers hebben betrekking op 2008	S

* S = naar sector; B = naar beroep; R = naar regio

Bron: Research voor Beleid/EIM.

Actualiteit en periodiciteit

Het gaat hier in de meeste gevallen om onderzoeken die eenmaal per jaar of twee jaar (ABU, trendrapporten) verschijnen. Bij CBS en SCP duurt het enige tijd voordat gegevens worden gepubliceerd. Bij het *Instroomonderzoek* gaat het om gegevens die noodgedwongen betrekking hebben op de uitzendkrachten van voorgaande jaren.

Kwaliteit en samenhang van bestanden

Bij de CBS-onderzoeken gaat het in de basis om registratiebestanden. Het *Instroomonderzoek* en de trendrapporten zijn gebaseerd op vrij beperkte steekproeven, waarbij voor de trendrapporten wel geldt dat het om panels gaat.

Datalacunes

Over het algemeen is op regionaal niveau nog weinig statistische informatie beschikbaar over de mobiliteit van de beroepsbevolking. Of het nu gaat om baan-baan-mobiliteit, wisselingen tussen werkzame, werkloze en/of niet-beroepsbevolking of beroepenmobiliteit, deze variabelen zijn (nog) niet beschikbaar op regionaal niveau. Via het SSB zijn hierover nu wel landelijk gegevens beschikbaar die in principe ook te regionaliseren zijn. Regionalisering levert nog grote problemen op, omdat de stromen op basis van de polisadministratie niet goed toewijsbaar zijn aan hoofd- en nevenvestiging. Dit lukt momenteel alleen goed voor de (kleine) bedrijven met slechts één vestiging dan wel waar de vestigingen binnen één regio zijn. Vanuit het (nieuwe) Banenbestand zijn nog geen analyses beschikbaar.

Cijfers over de grenspendel tussen regio's zijn ook erg beperkt beschikbaar en gedateerd. Een andere mogelijkheid is wellicht LISA, maar die heeft niet voor alle regio's pendelgegevens beschikbaar en tevens moet daarvoor worden betaald. Aanvullende lacune is een gebrek aan structurele bronnen die inzicht geven in de pendel specifiek naar sector en/of beroepsrichting. Ook is vaak niet bekend of en waarheen schoolverlaters zich verplaatsen na het afronden van de studie.

Tabel 15 Datalacunes mobiliteit

Wat zijn de belangrijkste lacunes?	Ernst van de lacune
Over het algemeen is zowel op landelijk als regionaal niveau nog weinig statistische informatie beschikbaar over de mobiliteit van de beroepsbevolking.	1
Cijfers over de grenspendel tussen regio's zijn ook erg beperkt beschikbaar en gedateerd. Aanvullende lacune is een gebrek aan structurele bronnen die inzicht geven in de pendel specifiek naar sector en/of beroepsrichting. Ook is vaak niet bekend of en waarheen schoolverlaters zich verplaatsen na het afronden van de studie.	3
Er zijn geen cijfers over de inkomende en uitgaande pendel met het buitenland	3

Ernst van de lacune geschaald op schaal 1-3: 1 = zeer ernstig, 2 = behoorlijk ernstig, 3 = vervelend, maar niet ernstig. Deze ranking is gebaseerd op de discussie over een door Research voor Beleid en EIM opgestelde voorlopige ranking tijdens de workshop met deskundigen.

Bron: Research voor Beleid/EIM.

4 Nieuwe ontwikkelingen en plannen van dataleveranciers

Dit hoofdstuk gaat in op nieuwe ontwikkelingen en plannen van dataleveranciers om de kwaliteit en beschikbaarheid van arbeidsmarktinformatiebronnen te verhogen. Het volgt ruwweg de opbouw van hoofdstuk 3.

4.1 Werkgelegenheids- en vacaturegegevens

CBS is momenteel bezig vanuit de SWL een regionale arbeidsrekening te maken. In de SWL zijn nu al selecties op het niveau van de UWV-regio's te maken, maar dat gebeurt (nog) niet standaard (op Statline). Over de bedrijfsgrootte van de bedrijven waar men werkzaam is, zijn momenteel alleen op landelijk niveau gegevens beschikbaar.

Het SSB is op dit moment in revisie. Bestanden worden opnieuw neergezet en gecheckt op fouten. Ook komt er een iets andere opbouw van componenten met meer peildata dan alleen eind september. Verder worden gewerkt aan een component van het SSB die de woongemeente van een werkende koppelt aan de werkgemeente. Het streven is de revisie in 2011 af te ronden.¹⁶

Het CBS is tevens bezig met een herontwerp van de EBB. Daarin wordt onder meer de huidige beroepenstructuur (SBC) vervangen wordt door de Europese indeling. Deze laatste indeling is veel minder gedetailleerd en het herontwerp gaat dus gepaard met verlies van informatie over beroepen. Het CBS stelt dat het van stakeholders graag hoort over welke (combinaties van) beroepen men nog wel informatie wil. Er wordt veel geklaagd, maar volgens het CBS geeft niemand aan wat men wel wil. Het CBS zou graag een concrete lijst van beroepen zien waarbij problemen optreden.

Verder werkt het CBS aan een model voor kleine domeinschatters, waarin de EBB is te combineren met registerinformatie. Dat zou mogelijk de werkgelegenheid beter in beeld kunnen brengen, met name van zzp'ers en uitzendkrachten.

Ook is het CBS bezig met een verdeelsleutel (algoritme) om vanuit de polisadministratie uitspraken te doen over de regionale verdeling van de landelijke werkgelegenheid. Probleem bij het regionaliseren van de landelijke werkgelegenheidscijfers vanuit de polisadministratie zijn werkgevers met meer vestigingen. Daarvan moet bekend zijn waar de verschillende vestigingen zich bevinden. Op basis daarvan is te schatten waar de medewerkers werken. De eerste exercities op het terrein van pendel zijn wat dat betreft hoopvol.

Een alternatief voor het bovenstaande zou zijn bij in- en uitschrijving in de polisadministratie de vestigingslocatie vast te leggen. Als werkgevers zijn te bewegen op de loonstrook naast de hoofdvestiging van de werkgever ook de postcode van de (neven)vestiging waar een werknemer daadwerkelijk werkt op te nemen, is dit gegeven automatisch toe te voegen aan de polisadministratie. Zodoende ontstaat via de polisadministratie inzicht in het aantal werknemers per regio en in de (inter)regionale arbeidsmarktmobiliteit binnen en tussen sectoren. Immers, een baanverandering is nu al (landelijk niveau) zichtbaar in de polis. Deze aanpak betekent ook dat deze informatie niet meer via enquêtes bij werkgevers hoeft te worden uitgevraagd (minder belastend).

¹⁶ In juni 2011 is in 'Sociaal Economische Trends' van het CBS een artikel verschenen over dit onderwerp. Door een koppeling met de EBB in combinatie met de onderwijsstatistieken wordt daarbij tevens een koppeling gemaakt met het opleidingsniveau van pendelaars. Beschikbaar zijn de jaargangen vanaf 2006.

Overigens is deze weg ook te volgen voor het boven water krijgen van een indicatie van "beroep".

Recentelijk hebben provincies als Zeeland en Noord-Holland nog een forse investering gedaan in de kwaliteit van (het werkgelegenheidsregister van) LISA. De bezuinigingen bij de provincies in het kader van het Bestuursakkoord zouden ertoe kunnen leiden dat registerhouders minder kunnen investeren in kwaliteit.

UWV en CBS hebben momenteel elk hun eigen vacature-enquête. Het voornemen is op dit terrein nauwer te gaan samenwerken. Onduidelijk is nog hoe deze samenwerking precies gestalte gaat krijgen.

De KvK bekijkt de mogelijkheden om ten behoeve van de werkgelegenheidscijfers in het Handelsregister mede gebruik te gaan maken van de Polisadministratie van het UWV. Dit zou de betrouwbaarheid sterk vergroten. Weliswaar hebben bedrijven de verplichting om wijzigingen aan de KvK door te geven, maar dit gebeurt niet altijd even accuraat.

4.2 Aanbod- en onderwijsgegevens

Textkernel is in theorie in staat de nodige informatie uit cv databases halen en deze door te spelen aan derden. Vanwege de WBP meldt men op dit moment alleen maar aan werkgevers dat ergens een bepaald cv is te vinden. Voor onderzoeksdoeleinden is wellicht ook andere interessante informatie uit deze cv's te genereren (bijvoorbeeld werkende werkzoekenden). Dan is echter wel toestemming nodig van leveranciers (zoals Monsterboard, VNU, vacaturekrant, Randstad, USG, UWV en dergelijke).

DUO werkt aan een portal, waarmee op een meer eigentijdse wijze gegevens zijn te selecteren en te genereren. Het streven is deze begin 2012 operationeel te hebben. Verder is het de bedoeling om ook het particulier onderwijs (zoals Luzac) in de registers op te nemen. Meer in het algemeen is de trend bij DUO te komen tot een beperkter aantal basisregisters en in de toekomst zelfs tot één onderwijsregister. Voordelen zijn onder meer mogelijkheden voor detaillering, betere toegankelijkheid en betere mogelijkheden om stromen in kaart te brengen. Belangrijk nadeel is de grotere complexiteit van het geheel.

De nieuwste editie van Colo-kubus mbo-diploma's bevat ook gegevens over het niet-bekostigd onderwijs. De kubus mbo-inschrijvingen beperkt zich tot het bekostigd onderwijs. Verder wordt de Colo-barometer (indicator voor kans op stageplaats of leerbaan) - mede op basis van JobFeed-gegevens - verder toegespitst op de 30 UWV-regio's. Nu beperkt de regionalisering zich nog tot de zes UWV-districten.

De verschillende raden (PO-, VO-, MBO en HBO-raad en VSNU) zijn bezig met de ontwikkeling van een doorstroommonitor (po, vo, roc/aoc, hbo, wo). In eerste instantie gaat het daarbij om het in kaart brengen van de overgangen tussen de verschillende niveaus. Daarnaast wil men ook de overgang naar de arbeidsmarkt beter in kaart brengen. De verschillende raden onderstrepen daarbij de problemen met steekproefonderzoek. Men kijkt voorsnog naar de polisadministratie.

In de CBS-statistiek over mbo en hbo/wo zijn cohorten twee jaar te volgen. Het studieverloop van studenten is twee tot vier jaar te volgen. Binnenkort zijn ook leerlingen in het primair onderwijs te volgen. Bij dit alles zijn regionale uitsplitsingen mogelijk, maar staat op Statline nog niet de UWV-indeling.

Het CBS werkt aan het opnemen van particulier onderwijs (reguliere opleidingen zoals Luzac) in de reguliere statistieken. Het streven is 2012.

De HBO-raad denkt erover in het kader van de HBO-monitor hbo-schoolverlaters ook nog eens na vijf jaar te enquêteren. Verder zijn er plannen voor het bevragen van de schooluitval uit het hbo.

4.3 Prognoses

Met betrekking tot 'De arbeidsmarkt naar opleiding en beroep' zegt ROA dat men momenteel de mogelijkheden te regionaliseren onderzoekt. Dit gebeurt mede op aandrang van de financiers van dit onderzoeksprogramma. De vraag is echter of er voldoende onderscheid is op basis van de modellen en daarmee wat de waarde is van de regionale uitkomsten. Probleem is ook de feedback van de resultaten (herkenning van sectoraal-regionale ontwikkelingen). De waarde van regionale uitkomsten zal de komende jaren wel groter worden als gevolg van toenemende verschillen in ontgroening/vergroening. Bij de overgang naar de nieuwe beroepenclassificatie in de CBS-statistieken wil ROA ook de verschillende niveaus in het mbo gaan onderscheiden. Probleem bij 'De arbeidsmarkt naar opleiding en beroep' is de financiering, met name bij meer wensen. Het project wordt gefinancierd door OCW, SZW, EL&I, Colo, RWI en Randstad. Door de bezuinigingen staat de financiering onder druk. Probleem is ook dat er op dit moment er teveel 'free riders' zijn.

Sinds 2011 publiceert de stafgroep Kennis en Economisch Onderzoek (KEO) van de Rabobank publiceert de publicatie *Ken Uw Arbeidsmarkt*. Het is de bedoeling deze publicatie jaarlijks uit te brengen. De studie geeft een beeld van de stand van zaken in 2010 en prognoses van de werkgelegenheid alsmede beroepsbevolking en werkloosheid op COROP-niveau (LISA, sectorprognoses EIM, beroepsbevolking volgens ABF, prognoses beroepsbevolking op basis van CBS bevolkingsprognoses en de participatiegraad, pendeldata CBS (2009). De gegevens worden in het regiomodel gestopt dat EIM speciaal voor KEO heeft ontwikkeld. De prognoses worden vervolgens aangepast aan eigen inzichten. De prognoses in de eerste editie hebben betrekking op 2011 en 2012. Verder publiceert KEO periodiek de *Economische barometer*. De prognoses in deze publicatie kennen een focus op de (regionale) arbeidsmarkt. De regio-afbakening is hier het werkgebied van de eigen banken. De prognoses worden driemaal per jaar geactualiseerd. Op verzoek maakt KEO ook schokberekeningen.

Ten slotte ontwikkelt Colo in samenwerking met E,til momenteel een specifiek prognosemodel voor de arbeidsmarktperspectieven van mbo-geplaatsten.

4.4 Mobiliteitsgegevens

Gaandeweg komen meer gegevens over beroepenmobiliteit beschikbaar. Wat de geografische mobiliteit van werkenden betreft, heeft LISA in een aantal provincies vragen over pendel mee laten lopen. Van daaruit zijn de woonplaatsen van werknemers bekend. CBS krijgt ook gegevens beschikbaar over de grens pendel (werkzaam in Nederland, maar woonachtig in het buitenland).

4.5 Institutionele ontwikkelingen

Institutioneel is te wijzen op het ontstaan van organisaties als het Tympaan Instituut in Zuid-Holland. Dit is een provinciaal kennisinstituut op het terrein van samenlevingsvraagstukken (waaronder arbeidsmarktontwikkelingen). Het Tympaan Instituut zet voor de provincie Zuid-Holland alle arbeidsmarktgegevens op een rij. Het instituut maakt zelf prognoses. Dat doet men vooral door trends door te trekken. Gebruikers kunnen vervolgens - door op de website zelf met parameters te 'spelen' - eigen tabellen en prognoses maken. Een instituut als E,til ontplooit vergelijkbare activiteiten in Limburg (en ook in andere provincies/regio's). Het Tympaan Instituut onderhoudt zelf ook rechtstreekse contacten met het (hoger beroeps)onderwijs in Zuid-Holland. Iets dergelijks doet de Regioplus-organisatie voor de zorgsector in de verschillende Regioplus-gebieden.

5 De UWV Basissets arbeidsmarktinformatie

5.1 De huidige Basissets

Zoals vermeld, publiceert UWV Werkbedrijf maandelijks voor elk van de 30 arbeidsmarktregio's een *Basisset Regionale Arbeidsmarktinformatie*. De basissets zijn opgezet om de regio's in Nederland maandelijks te voorzien van dezelfde, onderling vergelijkbare, actuele arbeidsmarktinformatie. UWV WERKbedrijf beschrijft het doel, de doelgroep en de opzet van de basissets nader als volgt.

Met de *Basissets* beoogt UWV WERKbedrijf meer zicht te bieden op de regionale arbeidsmarkt. Regionale arbeidsmarktinformatie acht UWV WERKbedrijf belangrijk voor de ontwikkeling van een goed regionaal arbeidsmarktbeleid. UWV WERKbedrijf levert arbeidsmarktinformatie op basis van de eigen bestanden van werkzoekenden en vacatures, maar ook gecombineerd met informatie van anderen.

Het UWV vindt het erg belangrijk dat arbeidsmarktinformatie actueel is. Idee is dat beleidsmakers en anderen trends meteen kunnen onderscheiden. Binnen vier weken na elke kalendermaand wordt daarom een nieuwe basisset gepubliceerd op werk.nl/arbeidsmarktinformatie. De basisset geeft de actuele stand van vraag en aanbod op de regionale arbeidsmarkt weer op basis van de registratie bij UWV WERKbedrijf. Ze geeft ook de ontwikkeling in de afgelopen twaalf maanden. Het vergelijken van vraag- en aanbodgegevens geeft een indicatie van schaarsteverhoudingen op de arbeidsmarkt. De basisset is primair bedoeld voor mensen die de regionale arbeidsmarkt als werkveld hebben. Dat varieert van bestuurders, beleidsmakers, managers en onderzoekers tot mensen in de uitvoering op het gebied van arbeidsbemiddeling en re-integratie. Daarom biedt UWV WERKbedrijf haar arbeidsmarktinformatie ook langs verschillende wegen en via verschillende producten aan.

De basisset biedt informatie op het niveau van de 30 arbeidsmarktregio's. Ter vergelijking staat ook de landelijke ontwikkeling van werkzoekenden en vacatures in de basisset. Door de uniforme opzet zijn arbeidsmarktregio's gemakkelijk met elkaar (en met het landelijke beeld) te vergelijken.

De basissets worden in pdf-formaat beschikbaar gesteld. Elke basisset is als volgt opgebouwd:

- Inleiding
- Managementsamenvatting
- H 1. Arbeidsmarktontwikkelingen in de regio. Het eerste hoofdstuk werkt de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt in de betreffende regio uit in grafieken en (stand- en stroom)cijfers. In de beschrijving van de ontwikkelingen is onderscheid naar het aanbod op de arbeidsmarkt (de niet-werkende werkzoekenden; totaal en naar leeftijd, opleidingsniveau, duur niet-werkend en beroepsniveau) en de vraag op de arbeidsmarkt (de vacatures; totaal en naar bedrijfstak en beroepsniveau). Het hoofdstuk sluit af met een overzicht van de discrepantie tussen vraag en aanbod. Het gaat daarbij om de meest voorkomende wensberoepen van niet-werkende werkzoekenden, de meest gevraagde beroepen door werkgevers en inzicht in krapte en ruimte op de arbeidsmarkt (krapte-indicator).
- H 2. Arbeidsmarktontwikkelingen in Nederland. Het tweede hoofdstuk presenteert de arbeidsmarktontwikkelingen in Nederland aan de hand van stand- en stroomcijfers voor niet-werkende werkzoekenden en van geregistreerde vacatures. De cijfers zijn te vergelijken met de regionale stand- en stroomcijfers uit hoofdstuk 1.

- H 3. Aanbodcijfers op lokaal niveau. Ten slotte geeft hoofdstuk 3 in twee tabellen een overzicht van de ontwikkeling van het aantal niet-werkende werkzoekenden (totaal en naar geslacht, leeftijd en duur niet-werkend) op landelijk, provinciaal, regionaal en lokale niveau. Een ontwikkeling van het aanbod in de arbeidsmarktregio kan zich regionaal voordoen of plaatselijk geconcentreerd zijn. Dat wordt zichtbaar door de arbeidsmarktregio als geheel te vergelijken met de vestigingen en de gemeenten die in de regio zijn gelegen.

De basissets bieden een eerste oriëntatie op de stand en ontwikkeling van de arbeidsmarkt. Voor meer (gedetailleerde) cijfers en trends wordt in de basissets verwezen naar werk.nl/arbeidsmarktinformatie en naar de regionale adviseur arbeidsmarktinformatie. Celen met kleine aantallen worden niet geleverd. De grens ligt op 10 personen. Dat heeft tot gevolg dat bijvoorbeeld de gemeentelijke gegevens voor de Waddeneilanden veel cellen met een asterisk bevatten.¹⁷ Voor de krapte-indicator geldt ook een grens. Wanneer het opgetelde aantal werkzoekenden en vacatures onder de 25 ligt, geeft het WERKbedrijf geen krapte-indicator weer.

Als basis voor de *Basissets* dient een geavanceerd datawarehouse. Kern daarvan zijn de gegevens uit SONAR, het registratiesysteem van UWV WERKbedrijf. SONAR is een forse vooruitgang in verhouding tot het voormalige PGI-systeem. Het kent een andere vorm van opslag en meer gegevens over de werkzoekenden. Zo staan de gevolgde opleidingen en het arbeidsverleden niet meer in open verleden, maar in vaste rubrieken.¹⁸ In het datawarehouse zijn nu ook goed stromen vast te stellen. Dat kon voorheen op basis van PGI niet.

De kwaliteit van de werkloosheidscijfers is toegenomen. Dat komt doordat de uitschrijftermijn is verkort en doordat er meer samenhang met de rest van UWV is (de overgang van werk naar een werkloosheidsuitkering en omgekeerd is daardoor beter vast te stellen).¹⁹ Er is daardoor minder sprake van “staartvervuiling”: personen die als ingeschreven blijven geregistreerd terwijl ze in feite al in een baan zijn begonnen. Hierdoor kruipen het NWW-cijfer en het GWL-cijfer van het CBS meer naar elkaar toe. Wel is er nog steeds sprake van niet goed te verklaren verschillen, omdat het CBS ook de NUG-gers zou moeten meerekenen.

Bij de vacatures gaat het nog steeds om de bij UWV geregistreerde vacatures. Daar zitten ook (in principe reguliere; niet voor piek en ziek) vacatures bij van uitzendbureaus die op de werkpleinen opereren. Door de kleine aantallen vacatures bij bepaalde werkpleinen kunnen er forse schommelingen optreden, bijvoorbeeld wanneer UWV werft voor een nieuwe IKEA- of McDonaldsvestiging. Ook gebeurt het incidenteel dat medewerkers fouten maken bij de invoer. Men corrigeert dat dan niet in de betreffende maand, maar een maand later. Dat kan zorgen voor vreemde kwartaalcijfers.

¹⁷ Overigens zit hier in relatie tot de WBP een merkwaardig aspect: als er bijvoorbeeld 1 mbo-er in een bepaalde gemeente naar werk zoekt, weet je nog niet wie dat is.

¹⁸ Overigens hebben de consulenten op de werkpleinen hiermee problemen, omdat deze systematiek meer tijd kost dan de oude. Men moet namelijk getraptd codes zoeken (bijvoorbeeld eerst mbo, dan mbo technisch en dan een bepaalde crebo code). Incidenteel interpreteren consulenten velden anders dan het zou moeten. Dat is pas achteraf te zien. Men wordt daar wel op aangesproken.

¹⁹ Er is trouwens geen sprake van directe koppeling van systemen.

5.2 Andere UWV-producten op het gebied van regionale arbeidsmarktinformatie

Naast de basissets kent UWV ook nog de nodige andere producten op het gebied van arbeidsmarktinformatie. Een deel daarvan is gericht op de regio. Ten eerste een aantal maandelijkse producten: de Basiscijfers 45-plus, de Basiscijfers Jeugd, (samen met Colo), de Basiscijfers gemeenten. Verder verschijnen eenmaal per kwartaal de Monitor Kansen op werk in regio's en beroepen en jaarlijks de Regionale Arbeidsmarktschetsen en het rapport *De regio in beeld*.

5.3 Toekomst van de Basissets

De toekomst van de UWV werkzoekendenregistratie is onzeker. De gemeenten met werkpleinplusvestigingen nemen deze taak in principe over. Met een groot deel van deze gemeenten zijn inmiddels door UWV convenanten afgesloten over de handhaving van de huidige wijze van registratie op basis van SONAR. De gemeenten hebben in verband met verhuizingen ook belang bij uniforme registratie. Verder sluit SONAR goed aan op de gemeentelijke ICT.

Voor het in stand houden van de *Basissets* is het vervolgens ook van belang dat er een basisbezetting op de afdeling arbeidsmarktinformatie aanwezig blijft om de ingewikkelde systemen (datawarehouse, analyses, et cetera) te onderhouden. Hierover vallen medio 2011 de nodige beslissingen. Aan de informatiefunctie lijkt door de Raad van Bestuur wel het nodige belang te worden gehecht.

UWV WERKbedrijf is bezig met de verdere ontwikkeling van de *Basissets*:

- Men wil vacature-informatie vanuit een webspider aan de *Basissets* toevoegen. Daarbij werkt men samen met het CBS, maar wat het CBS precies gaat bijdragen is nog onduidelijk.
- Men wil onderwijsgegevens aan de *Basissets* toevoegen. Op dit moment wisselen UWV en DUO elk kwartaal al onderling (geaggregeerde) gegevens over BVE en HO uit. Er vindt overleg plaats tussen DUO en UWV over koppeling tussen onderwijsgegevens en de polisadministratie. Er is een klankbordgroep ingericht waarin mbo-instellingen zitting hebben. Probleem bij de koppeling is dat het BSN-nummer niet zomaar mag worden uitgewisseld. Een instantie moet precies uitleggen om welke gegevens het gaat, hoe ze de koppeling en het beheer wil organiseren en moet daartoe een helder beeld krijgen van de juridische beperkingen en mogelijkheden. Ook vanuit DUO ziet men de aansluiting op de *Basissets* als een verrijking. Dit zou het bijvoorbeeld mogelijk maken de instroom op de arbeidsmarkt van gediplomeerden vast te stellen²⁰ en daarmee het maatschappelijk rendement van opleidingen beter vast te stellen. De koninklijke weg zou inschakeling van het CBS zijn. Dan heb je weer problemen met de actualiteit en bestandsgegevens op instellingsniveau.
- UWV denkt ook over het toevoegen van informatie uit ontslag- en tewerkstellingsvergunningen aan de *Basissets*.
- Op dit moment bevatten de *Basissets* in sommige uitgaven al de kerncijfers beroepsbevolking (CBS) en WW-informatie. UWV spreekt dan van een "plusproduct".
- Verder bestaat bij UWV het voornemen SONAR te koppelen aan werk.nl.
- Ten slotte is het plan van UWV de *Basissets* om te bouwen tot een portal (met achterliggend datawarehouse) waarop geïnteresseerden zelf selecties kunnen maken.

²⁰ Van personen in loondienst. Zzp'ers zijn niet in de polisadministratie aan te treffen.

In technische zijn lijken de plannen van UWV goed te realiseren. Veel is echter afhankelijk van de gevolgen van de reorganisaties voor prioriteiten en workload van de afdeling arbeidsmarktinformatie.

6 Aanbevelingen en mogelijke oplossingen

Hieronder volgt een aantal aanbevelingen voor het opvullen van de in dit rapport geconstateerde lacunes in de bronnen van arbeidsmarktinformatie. De aandacht gaat daarbij vooral uit naar de belangrijkste lacunes. Het hoofdstuk beschrijft mogelijkheden om informatie te bewerken en te combineren en andere mogelijke oplossingen voor de lacunes. Daarbij gaat het zowel om mogelijke nieuwe oplossingen als reeds in gang gezette activiteiten. De haalbaarheid en het probleemeigenaarschap van de mogelijke nieuwe oplossingen worden hier buiten beschouwing gelaten. Die hangen deels samen met (de beleving van de ernst van de lacunes door) de gebruikers. De bevindingen van CAB in deel 2 van het onderzoek werpen hier meer licht op.

Het hoofdstuk is als volgt opgebouwd. Paragraaf 6.1 presenteert mogelijke oplossingen per thema. Daarna gaat paragraaf 6.2 in op de mogelijkheden voor het verrijken van de UWV Basissets en meer algemene oplossingen. Ten slotte vat paragraaf 6.3 de belangrijkste conclusies van het eerste deel van het onderzoek samen.

6.1 Aanpak per thema

Werkgelegenheid

De volgende box laat de informatielacunes op dit gebied naar ernst ervan zien:

Lacunes werkgelegenheid

Zeer ernstig:

- Gebrekkige informatie over de werkgelegenheid naar beroepsrichting en –niveau op laag aggregatieniveau
- In combinatie daarmee verdere achteruitgang van de informatie over beroepen door herontwerp van de EBB
- Ontbreken van een duidelijke standaard voor regio-indeling (in de vorm van de UWV-indeling)
- Problemen om de regionale werkgelegenheid voor bepaalde sectoren (overheid, zorg, agrarisch) vast te stellen.

Ernstig:

- Soms gebrekkige openbaarheid van arbeidsmarktinformatie
- Soms zijn bestanden weinig actueel
- Sommige bronnen zijn lastig te combineren
- Gebrekkige informatie over zzp'ers

Minder ernstig:

- Gebrekkige informatie over seizoenswerk van met name MOE-landers
- Gebrekkige informatie over vakantiewerk en bijbaantjes van studerende
- Soms is de feitelijke aard van uitzendwerk niet bekend

In hoeverre is informatie te bewerken en te combineren?

- Een belangrijke bron van gecombineerde informatie over werkgelegenheid is het Sociaal Statistisch bestand (SSB), dat ook weer te combineren is met andere bestanden van CBS, zoals de EBB, de onderwijsstatistieken en in toenemende mate ook het Algemeen bedrijvenregister (ABR) voor de bedrijfskenmerken.
- Een aan het SSB gerelateerd product van het CBS is het nieuwe Banenbestand. Voordeel is dat dit de werkgelegenheid koppelt aan de werkplek. Probleem in het SSB is

namelijk dat de polisadministratie de werkgelegenheid koppelt aan de verzekeringplichtige; dat is de hoofdvestiging van het bedrijf waarvoor men werkt. Het Banenbestand omzeilt dit probleem. Het bevat een algoritme om de werkgelegenheid toe te kennen aan de werkplek.

- Er worden verschillende prognoses gebaseerd op het beschikbare materiaal: EIM voor de sectorale en soms ook regionale werkgelegenheid, de arbeidsmarktprognoses van UWV, prognoses voor specifieke regio's.
- Zoals hiervoor al aangegeven is maatwerk of zelf analyseren van werkgelegenheidscijfers van CBS tegen betaling mogelijk. Het voordeel van on-site en remote access is dat de mate van betrouwbaarheid voor risico van de onderzoeker is, terwijl bij maatwerk het CBS de eigen betrouwbaarheidsmaatstaven aanhoudt.²¹ Aan het leveren van maatwerk door beheerders van databronnen, zoals het CBS, en het zelf analyseren van de data kunnen soms aanzienlijke kosten zijn verbonden dan wel dat informatiebeheerders en –leveranciers tot afspraken over de onderlinge taakverdeling moeten komen.
- Het is soms mogelijk om met behulp van trendanalyses, of met behulp van de kwartaalgegevens een voorlopige inschatting te maken van het net voorbije jaar op een meer gedetailleerd niveau.

Aanbevelingen en mogelijke oplossingen

- Het lijkt handig als de dataleveranciers overstappen op de UWV-regio's. Binnen het beleid van het ministerie van SZW is dit nu ook al de gangbare indeling. Weliswaar is de UWV-indeling niet voor alle sectoren even handig, maar uit oogpunt van afstemming tussen gemeentelijk, ROC-/onderwijs- en regionaal beleid is het wel handig om voor alle sectoren over informatie op hetzelfde regionale schaalniveau te beschikken.
- Een oplossing voor een adequate regionalisering van werkgelegenheidscijfers is het (bij in- en uitschrijving) in de polisadministratie vastleggen van de postcode van de (neven)vestiging waar de werknemer werkzaam is.
- De verschillende bestandsleveranciers zouden het bij hen bekende exacte aantal werknemers per arbeidsorganisatie met elkaar kunnen uitwisselen. Hiervoor bestaat volgens LISA-bestuur geen beletsel in de WBP.
- Meer nog dan (regionaal-)sectorale arbeidsmarktinformatie is informatie over de arbeidsmarktontwikkelingen naar (regio en) beroep van belang. Onderwijsinstellingen leiden immers primair op voor beroepen en niet voor sectoren. De sectorspecificiteit verschilt per beroep. Zo kan een bijvoorbeeld een secretaresse in meer sectoren terecht dan een verpleegkundige.

²¹ Geheimhouding moet wel altijd gewaarborgd zijn. Gegevens over individuele personen of bedrijven mogen nooit herleidbaar zijn.

²² Wel zijn er bij het CBS op dit moment grote capaciteitsproblemen net betrekking tot on-site en remote access, wat de mogelijkheden om snel een analyse uit te voeren onder grote druk zet.

Vacatures

De volgende box laat de informatielacunes op dit gebied naar ernst ervan zien:

Lacunes vacatures

Zeer ernstig:

- Geen duidelijke definitie van het begrip vacature
- Weinig regionale informatie over vervulde, niet-vervulde en moeilijk vervulbare vacatures

Minder ernstig:

- Vacatureregistraties dekken niet de hele vacaturemarkt af
- CBS-enquêtes op regionaal niveau beperkt bruikbaar
- Nielsen Media en webspiders zoals JobFeed kosten geld
- Weinig inzicht in via-via circuit, spontane sollicitaties, reguliere vacatures via uitzendbureaus
- Ingewikkelde relatie tussen vacatures en bbl-leerbanen/bol-stages

In hoeverre is informatie te bewerken en te combineren?

- De verschillende bronnen kunnen in samenhang met elkaar gebruikt worden. Globaal kan worden gesteld dat de informatie uit deze bronnen consistent zijn met elkaar qua aantallen vacatures, verdeling en marktaandeel van wervingskanalen. De gemeten niveaus kunnen soms wel sterk verschillen tussen CBS en UWV. De UWV-registraties zijn ondervertegenwoordigd in het hogere segment. Door het teruglopend aandeel van de printmedia ontstaan bij PAR van Nielsen Media ook in toenemende mate dekkingsproblemen. Te verwachten valt dat webspiders steeds meer leidende bronnen worden. Dat blijkt ook uit de belangstelling van CBS, UWV en Colo voor dergelijke bronnen.

Aanbevelingen en mogelijke oplossingen

- Het zou goed zijn tot een scherpere definitie te komen van wat al dan niet als een vacature is te beschouwen.
- Te denken valt aan aanvullend vacatureonderzoek, bijvoorbeeld via een doorstart van de voormalige enquête Hoe Werven Bedrijven (HWB) of het koppelen van een internetenquête aan een webspider.²³ In dergelijk aanvullend vacatureonderzoek zou aandacht kunnen worden besteed aan vervulde, niet-vervulde en moeilijk vervulbare vacatures, aan vervullingskanalen, aan voor schoolverlaters geschikte vacatures, aan aansluiting in kwalitatieve zin, aan uitzendvacatures et cetera.
- De vacatureprognoses van UWV zouden wellicht ook naar regio uitgebreid kunnen worden.
- Ook door koppeling van landelijke gegevens aan specifieke regionale gegevens op sectorniveau kan een globaal beeld geschetst worden.

²³ Dat laatste met name als blijkt dat de meeste bedrijven wel eens via (een methode op) het web werven. Op die wijze is te zien voor welke vacatures men niet werft.

Werkzoekenden en uitkeringsgerechtigden

De volgende box laat de informatielacunes op dit gebied naar ernst ervan zien:

Lacunes werkzoekenden en uitkeringsgerechtigden

Zeer ernstig:

- Alleen schattingen beschikbaar van stille reserve en NUG-gers per regio
- Bronnen zijn moeilijk te combineren en trends lijken te verschillen

Ernstig:

- De feitelijke jeugdwerkloosheid is niet vast te stellen doordat jongeren geen uitkering aanvragen of krijgen.
- Beperkt zich op werkende werkzoekenden.

In hoeverre is informatie te bewerken en te combineren?

- De werkloosheidsgegevens uit verschillende bronnen zijn te combineren om de werkzoekende werklozen nader te typeren. Te denken valt aan de opleiding, het beroep dat men uitoefende, de leeftijd, de duur van de werkloosheid en het aantal uren waarvoor men werk zoekt. Door beroepentyping van werkzoekenden te koppelen aan vacatures naar beroep, wordt een beeld verkregen van de baankansen.
- Het opleggen door SZW aan gemeenten van een bepaalde uniforme vorm van registratie van werkzoekenden zou het combineren van de informatie met die van bijvoorbeeld het UWV vereenvoudigen.

Aanbevelingen en mogelijke oplossingen

- Het verdient aanbeveling (periodiek) aanvullend onderzoek te verrichten naar de omvang en samenstelling van de stille reserve (en de groep NUG-gers)
- Naar de toekomst toe zouden ook prognoses gemaakt moeten worden van de te verwachten werkloosheid naar niveau en beroepsgroepen.

Onderwijs

Lacunes onderwijs

Minder ernstig:

- Mate waarin doorstromers in het mbo een diploma op het hogere niveau halen
- Informatie over de daadwerkelijke vestigingslocatie (en dus regio) van onderwijsinstellingen waar studenten studeren
- Cijfers over het particulier onderwijs

In hoeverre is informatie te bewerken en te combineren?

- Mede op basis van de prognoses worden de arbeidsmarktperspectieven van schoolverlaters en soms ook de perspectieven van werkgevers om aan personeel te komen geschat. Voorbeelden zijn ROA (niet regionaal), de perspectievenrapporten van een deel van de kbb's en regionale en sectorale prognoses van perspectieven (mn E,til; recent Louter voor techniek).
- De referentieraming van OCW is in combinatie met de ROA-prognose een mogelijkheid om een prognose te maken van de instroom op de arbeidsmarkt vanuit het onderwijs. Met behulp van de schoolverlatersonderzoeken is een beeld te verkrijgen in welke de schoolverlaters terecht komen en in combinatie met de te verwachten uitbreidings- en vervangingsvraag waar de mogelijkheden liggen.

- Regionale en sectorale rapporten combineren ook de beschikbare informatie voor hun onderwerp.
- De StudieKeuzelInformatie database (SKI) combineert veel arbeidsmarktgegevens voor hoger opgeleiden, dit trouwens vaak op het niveau van instelling dan wel stad met veel hoger onderwijsinstellingen.

Aanbevelingen en mogelijke oplossingen

- In de datasets en analyses moet een nader onderscheid aangebracht worden binnen het mbo (2, 3, 4) 24 in elk geval niveau 2 afzonderen.
- Regio's verschillen in ontwikkeling in vmbo-deelname. Verder is de gemiddelde mbo-er regionaal georiënteerd. Dat pleit ervoor – in aanvulling op reeds lopende initiatieven vanuit onder meer individuele mbo-instellingen en de MBO-benchmark – ook de referentieramingen van OCW (ook) op regionaal niveau uit te voeren. OCW heeft daartoe al vergevorderde plannen.
- Om de koppeling tussen UWV en DUO te bepleiten, is RWI het eerst aangewezen gremium.
- In het kader van de ontgroening en vergrijzing is een goed beeld van de instroom op de arbeidsmarkt van steeds groter belang. Een goed beeld van baankansen in de regio is daarbij belangrijk. Hiervoor zouden de ROA-data geregionaliseerd moeten worden.

Confrontatie vraag en aanbod en mobiliteit

De volgende box laat de informatielacunes op dit gebied naar ernst ervan zien:

Lacunes confrontatie vraag en aanbod

Zeer ernstig:

- Koppeling gevraagde en aangeboden competenties op de arbeidsmarkt
- Gebrek aan duiding per segment van de arbeidsmarkt
- Geen onderscheid in discrepanties per mbo-niveau

Ernstig:

- Sectorrendement van opleidingen niet duidelijk
Arbeidsmarktperspectieven vertekend door meetellen bbl-leerbanen en grote bijbanen van studerende als baanopeningen

Lacunes mobiliteit

Zeer ernstig:

- Zowel op landelijk als regionaal niveau weinig statistische informatie over baanmobiliteit

Minder ernstig:

- Beperkte en niet-actuele cijfers over pendel tussen regio's. Wat wel beschikbaar is, is ook niet uitgesplitst naar beroepen.
- Geen informatie over geografische bestemming van gediplomeerde schoolverlaters
- Geen cijfers over inkomende en uitgaande pendel tussen regio's en het buitenland

²⁴ Niveau mbo-1 is door het CBS standaard ingedeeld bij het vmbo.

In hoeverre is informatie te bewerken en te combineren?

- Zoals ook al bij het onderwijs aan de orde kwam is voor een goed beeld van de arbeidsmarkt inzicht nodig in de arbeidsstromen. Hiervoor moet de in- en uitstroom en de baan-baanmobiliteit in kaart worden gebracht. Het nieuwe CBS-banenbestand, mogelijk in combinatie met de onderwijsstatistieken kan hierbij goede diensten bewijzen.
- Door een combinatie van vacaturegegevens, onderwijsstatistieken, uitkeringsstatistieken en EBB aan het SSB kan beeld worden verkregen van de kwaliteit van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt (beroepentyping en niveau van de banen).
- Schoolverlatersonderzoeken moeten beter op elkaar worden afgestemd.
- Het verdient aanbeveling de mobiliteitsregistratie zoals uitgevoerd in het kader van het School Ex programma van de MBO raad te continueren. Deze registratie brengt aan de hand van enquêtes in beeld wat examenkandidaten na het behalen van hun diploma willen gaan doen. De enquêtes worden vóór hun vertrek van school uitgevoerd. De examenkandidaten verkeren dan nog in hun schoolomgeving en kunnen dus gemakkelijk worden benaderd.

Aanbevelingen en mogelijke oplossingen

- Bij mbo-2 niveau wordt de scheidslijn aangebracht tussen gekwalificeerd en ongekwalificeerd personeel. De laatste jaren is steeds meer de trend zichtbaar dat ook mbo-2 als te laag geschoold wordt ervaren. Dit pleit er voor om binnen de gegevens over het mbo een splitsing aan te brengen tussen mbo 2 enerzijds en mbo 3 en 4 anderzijds.
- In arbeidsmarktonderzoek zijn niet zozeer niveaus en prognoses van niveaus van belang, maar veeleer de stromen. Deze moeten veel vaker gekwantificeerd worden. Zo zou er beter zicht moeten komen op beroepsmobiliteit en loopbaanpaden.
- Het CBS bekijkt momenteel de mogelijkheden om belangrijke gegevens te regionaliseren. Het toewijzen van werkgelegenheid (incl. uitzendkrachten) en arbeidsstromen aan regio's zou daarbij een hoge prioriteit moeten krijgen.

6.2 Aanpassingen van de UWV Basissets

Zoals vermeld zijn de Basissets opgezet om de regio's in Nederland maandelijks te voorzien van dezelfde, onderling vergelijkbare, actuele arbeidsmarktinformatie. Het UWV vindt de actualiteit van de arbeidsmarktinformatie erg belangrijk. Het idee is dat beleidsmakers en anderen trends meteen kunnen onderscheiden. De Basissets bevatten daarom actuele maand- en kwartaalcijfers. Uitgangspunt is dat wat niet actueel is ook niet in de Basissets hoeft te worden opgenomen. Uitzondering vormen eventueel onderwijsgegevens en schoolverlaters- en werkgeversperspectieven.

Daarmee zijn er voor het verrijken van de Basissets met informatie uit andere bronnen – naast aanvullende eigen gegevens van UWV WERK-bedrijf over bijvoorbeeld WW-uitkeringen en ontslag- en tewerkstellingsvergunningen - in ieder geval de volgende mogelijkheden:

- In de UWV Basissets zou voor het in kaart brengen van de regionale vacatureontwikkeling – naast de eigen registratiegegevens van UWV – maandelijks gebruik gemaakt kunnen worden van gegevens van een webspider. Met deze gegevens

is – al dan niet na weging²⁵ - een completer beeld te schetsen van de regionale vacaturemarkt.

- De kerncijfers beroepsbevolking van CBS zouden structureel aan de UWV Basissets kunnen worden toegevoegd. Dat gebeurt nu nog op meer incidentele basis.
- Jaarlijks zouden aan de UWV Basissets regionale onderwijsgegevens (inschrijvingen in lopende en diploma's in afgelopen schooljaar) kunnen worden toegevoegd.
- Aan de UWV Basissets zouden periodiek (dat wil zeggen eens in de twee jaar) geregionaliseerde uitkomsten van het ROA-project 'De arbeidsmarkt naar opleiding en beroep' (schoolverlaters- en werkgeversperspectieven) kunnen worden toegevoegd.

Het lijkt niet aan te bevelen andere data toe te voegen aan de *Basissets*:

- De regionale en sectorale onderzoeken voegen weinig nieuwe data toe. Wel valt te overwegen nieuwe rapporten te vermelden.
- Werkgelegenheidsgegevens hebben weinig actualiteitswaarde. Ze worden ook op andere plaatsen gepubliceerd.
- Andere bronnen over vacatures zijn minder compleet dan die van webspiders.
- Het toevoegen van mobiliteitsgegevens vanuit de polisadministratie, het SSB en/of het Banenbestand lijkt pas mogelijk wanneer deze cijfers goed te interpreteren zijn. Daarvoor is verder onderzoek nodig.
- Gegevens over pendel zijn weinig actueel.

Andere bestanden bieden vooralsnog geen cijfers op het niveau van de UWV-regio's.

Mogelijk gaat dit wel het geval zijn bij de Colo-producten (kansopwerk.nl en kansopstage.nl). Het heeft echter weinig zin deze gegevens ook nog eens op te nemen in de *Basissets*.

6.3 Meer algemene oplossingen

Ten slotte is er nog een aantal oplossingen van de knelpunten bij arbeidsmarkt informatiebronnen die meer in proces- dan productaspecten zijn gelegen:

- Belangrijke randvoorwaarde voor goede arbeidsmarkt informatie is een adequate samenwerking tussen de verschillende stakeholders op de arbeidsmarkt, zowel landelijk als op de verschillende segmenten van de Nederlandse arbeidsmarkt (regio's, sectoren en beroepen).
- Van belang is een regelmatige en tijdige levering van gegevens (c.q. de publicatie daarvan) door de dataleveranciers. Op dit punt is zeker nog ruimte voor verbetering
- Tot slot is het natuurlijk aan te bevelen in het algemeen te kijken hoe de in dit rapport beschreven lacunes in de arbeidsmarkt informatie zijn in te vullen. Dat zou de waarde van regionale en sectorale arbeidsmarktmonitoren en –onderzoeken sterk vergroten. Leveranciers en gebruikers van data moeten hierover met elkaar in conclaaf.

6.4 Conclusie

De doelstelling van dit onderzoeksproject was deels inventariserend: in kaart brengen welke arbeidsmarkt informatie er – met name op regionaal niveau – is en wat de kwaliteit ervan is (waarbij we de vraagstelling over het gebruik van arbeidsmarkt informatie tot het domein van

²⁵ De gegevens van een webspider zijn zowel als met als zonder weging op te nemen. In het eerste geval (geen weging) wordt het probleem omzeild dat sommige sectoren wel erg weinig via internet werven (zodat ophoogfactoren relatief groot zijn). Aan de andere kant levert weging een realistischer beeld op en wordt ook "weggewogen" dat de webspider-programmatuur dubbel op internet voorkomende vacatures niet kan detecteren wanneer de beheerders van bepaalde vacaturesites vacatureteksten veranderen. Dat lijkt bijvoorbeeld in Zeeland het geval te zijn geweest.

het tweede deel van het onderzoek leiden). Deels was de doelstelling ook in kaart te brengen wat de knelpunten zijn bij het bruikbaar maken van de arbeidsmarktinformatie en hoe in aanvulling op de *Basissets* van UWV WERKbedrijf actuele arbeidsmarktinformatie aan stakeholders in de regio is te leveren.

De inventariserende vraag is met dit rapport beantwoord. Er is veel arbeidsmarktinformatie beschikbaar en door het combineren van bronnen ontstaan nieuwe mogelijkheden. Die mogelijkheden worden voor een belangrijk deel al benut. Ook werken diverse databeheerders aan verbeteringen van de door hen geleverde data.

De vraag naar knelpunten en de aansluiting op de *Basissets* verdient hier wat meer uitwijding. Te constateren valt dat er in grote lijnen op de volgende aspecten knelpunten optreden:

1. De *regio-indeling* die bronnen hanteren loopt uiteen. Waar natuurlijk de postcode of de gemeente het kleinste aggregatieniveau is en het om data gaat waarop analyses mogelijk zijn, is dat geen probleem. Lastiger wordt dit wanneer alleen op het niveau van de regio's geaggregeerde cijfers beschikbaar komen. Dit maakt dat een deel van de CBS-data en de uitkomsten van sommige sectorale onderzoeken niet volledig naar de 30 UWV-regio's zijn te vertalen en dus ook niet goed zijn toe te voegen aan de *Basissets*.
Oplossingen voor dit knelpunt zijn divers: zorgen dat bronbestanden beschikbaar komen, in gesprek gaan over de mogelijkheden ook op het niveau van de UWV-regio's data of tabellen beschikbaar te stellen c.q. zelf analyses uitvoeren op microdata of je er niets van aan te trekken en per UWV-regio die tabellen of rapporten te gebruiken die op die regio betrekking hebben, ook als deze producten ook andere regio's betreffen. Verder is het belangrijk te constateren dat sommige stakeholders, zoals de ROC's of sectoren met een scheve verdeling van de werkgelegenheid over het land juist belang hebben bij een andere indeling.
2. De *actualiteit* is soms een probleem, met name als recente veranderingen moeten worden geschetst; voor het schetsen van structuren is dat minder ernstig. Het achterlopen op de actualiteit geldt in het bijzonder voor het kernbestand van het CBS op het gebied van arbeidsmarkt: het SSB. Tot voor kort liepen de gegevens vier jaar achter op de actualiteit. Dat is nu teruggebracht naar twee jaar. Ook de ROA-prognoses komen maar eenmaal in de twee jaar beschikbaar.
Een echte oplossing voor dit knelpunt bestaat niet. Wel kunnen regio's werken met de bronbestanden waaruit het SSB bestaat: de onderwijsstatistieken, de polisadministratie en in mindere mate de (niet altijd voldoende celvulling bevattende) EBB. Ook brengt het CBS de tijd die het kost voordat het SSB over een bepaald jaar verschijnt, nog verder terug.
3. De *kwaliteit* van met name de gegevens over de omvang van de werkgelegenheid is wisselend. Verschillende bronnen leveren soms sterk uiteenlopende resultaten op. Naast meer samenwerking tussen de dataleveranciers is het wellicht een oplossing om op de loonstrook de postcode te laten opnemen van de (neven)vestiging waar een werknemer werkzaam is. Dan is via de polisadministratie inzicht te krijgen in de aantallen werknemers per sector per regio, terwijl ook de arbeidsmobiliteit beter in kaart is te brengen.
4. Informatie over *functies/beroepen* dan wel kwalificaties is op regionaal niveau beperkt beschikbaar. Statistische data over (gevraagde) competenties zijn helemaal afwezig. De polisadministratie (en daarmee ook het grootste deel van het SSB) en het LISA-bestand bevatten geen data over functies en/of kwalificaties. De functie en kwalificatie zijn echter de sleutel om vraag en aanbod op de regionale arbeidsmarkt aan elkaar te koppelen. Het onderwijs wil ook graag weten of iemand met een bepaalde kwalificatie vervolgens ook gaat werken in het beroep waarvoor hij is opgeleid.

Van de werkzoekenden en schoolverlaters zijn de functie en/of de kwalificatie wel bekend. Een deel van de oplossing om vraag en aanbod te kunnen koppelen is verder gebruik te maken van de data over vacatures van een webspider; daar zit wel een functiebenaming in. Uitbreiding van de mogelijkheden van SSB en polisadministratie kan ook helpen, evenals de acties van het CBS om met kleine domeinschatters meer uit de EBB te halen.

5. De meeste bronnen maken *geen onderscheid tussen mbo-niveaus*, terwijl bijvoorbeeld niveau 4 veel gevraagd is en niveau 2 steeds minder. Juist binnen het mbo ligt ergens de cesuur tussen overschotten en tekorten in segmenten van de arbeidsmarkt. Zo langzamerhand ontwikkelen onderzoeksbureaus steeds meer methoden om ook de mbo-niveaus te onderscheiden. Het ROA doet hier ook onderzoek naar. Vertaling van de vacaturedata van een webspider naar de kwalificatiestructuur van het beroepsonderwijs kan hieraan eveneens een toevoeging zijn.

UWV WERKbedrijf heeft zelf al plannen een aantal data aan de *Basissets* toe te voegen, zoals bijvoorbeeld DUO-gegevens, gegevens vanuit een webspider, ander gegevens van UWV zelf, et cetera. Hier liggen ook de voornaamste uitbreidingsmogelijkheden. Het heeft namelijk weinig zin uitkomsten van onderzoek die slechts eenmaal in de twee jaar (ROA), eenmaal per jaar (UWV prognoses) en/of met een flinke achterstand (SSB) in de *Basissets* op te nemen. Wie deze data nodig heeft, kan ze wel op websites of via UWV zelf vinden.

Het combineren van bronnen biedt nieuwe mogelijkheden, zoals het koppelen van bestanden (van derden) aan het SSB van het CBS, of gegevens van DUO aan die van UWV. Soms zijn er juridische belemmeringen (onder andere met betrekking tot privacy-aspecten) die eerst moeten worden opgelost. Overleg tussen de bronhouders kan hierbij helpen. Meer over het algemeen bestaat de indruk dat de verschillende stakeholders te weinig met elkaar in gesprek gaan. Soms bieden partijen al heel lang informatie aan, waarvan anderen denken dat die niet beschikbaar is. Ook willen partijen als het CBS graag horen wat de wensen van gebruikers of onderzoeksinstellingen zijn, maar gaan die gebruikers er ten onrechte vanuit dat er toch niet te praten is over het formaat van data. Meer intermediaire partijen als RWI, UWV (WERK)bedrijf, Colo et cetera kunnen er een belangrijke rol in spelen dit overleg tussen de bronhouders en stakeholders tot stand te brengen.

Zoals reeds gesteld in de inleiding bij dit hoofdstuk is de haalbaarheid/ duurzaamheid van de hier beschreven (nieuwe) oplossingen deels afhankelijk van (de beleving van de ernst van de lacunes in de arbeidsmarktinformatie door) de gebruikers. Belangrijker nog in dit verband is wat politiek Den Haag op de (middel)lange termijn precies van plan is met dataleverende instanties als UWV, kenniscentra, CBS en RWI. De toekomst is wat dat betreft erg onzeker. Daarmee zijn ook niet of nauwelijks voorspellingen te doen over toekomst van de arbeidsmarktinformatie in termen van mogelijkheden, ontwikkelingen en bedreigingen/knelpunten.

Bijlage 1 Lijst van geïnterviewden en deelnemers workshop

Deelnemers workshop op 31 maart 2011 bij de Raad voor Werk en Inkomen

Ruud Baarda	Colo
Ingrid Beckers	CBS
Hidde Boonstra	VNG
Emke Bosgraaf	CAB
Max Bulder	Ministerie van SZW
Jan van Eck	Ministerie van SZW
Douwe Grijpstra	Research voor Beleid
Saskia Grit	UWV WERKbedrijf
Jeroen Meuwissen	E,til
Nynke Postma	UWV WERKbedrijf
Sander Quak	Research voor Beleid
Judith Roosblad	RWI
Wim Schouten	RWI
Michel van Smoorenburg	UWV WERKbedrijf
Kees van Uitert	RWI
Wim Verhoeven	EIM
Els Vogels	SER
Rob Witjes	UWV WERKbedrijf
Mark Zuiderwijk	CBS

Gesprekspartners interviews

Maarten Bergmeijer	Provincie Utrecht (bestuurslid LISA)
Frank Cörvers	ROA
Thijs Geijer	RABO bank
Hester Konings	Tympaan Instituut
Tineke Kras	UWV WERKbedrijf
Ronald de Kuyper	Tympaan Instituut
Marie-José Linders	MBO Raad
Gerard Mulder	Textkernel BV
Jan van Oers	UWV WERKbedrijf
Michel den Os	Tympaan Instituut
Sjerp van der Ploeg	DUO
Hans Plomp	DUO
Marina Pool	CBS
Pierre Veelenturf	MBO Raad
Freerk Viersen	Provincie Gelderland, bestuurslid LISA
Rob Witjes	UWV WERKbedrijf
Bastiaan van der Wulp	HBO-raad (telefonisch)
Mark Zuiderwijk	CBS

Colofon

Arbeidsmarktinformatiebronnen. De inhoud, kwaliteit en bruikbaarheid op regionaal niveau van arbeidsmarktinformatiebronnen is een uitgave van de Raad voor Werk en Inkomen.

Bezuidenhoutseweg 60
2594 AW Den Haag
Postbus 93048
2509 AA Den Haag
info@rwi.nl
www.rwi.nl

© Raad voor Werk en Inkomen, Den Haag. Niets uit deze uitgave mag op enige manier worden verveelvoudigd, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Vormgeving omslag: Smidswater
strategie > concept > design, Den Haag

ISBN 978-90-8766-056-7

Januari 2012